Č Č H

ČASOPIS ČESKÝCH HOUBAŘŮ

ČESKÝ MYKOLOGICKÝ SBORNÍK

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE

Založil, vydává a řídí Dr. F. Smotlacha

Vychází za podpory hl. města Prahy, ministerstva zemědělství a lesnictví (prostřednictvím ČMS) a Č. badatelské rady.

Praha, v září a říjnu 1943.

Vědecký list (orgán)
ČESKÉ MYKOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI
A MYKOLOGICKÉHO ÚSTAVU V PRAZE

ČÍSLO 9.-10.

ROČNÍK XXII.

Tiskem Otakara Stivína v Praze II, Vojtěšská ul. č. 8.

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL
31 JAN 1961

F. Trojna:

Výskyt hub v okolí města Ústí nad Orlicí.

V r. 1942 bylo u nás velmi málo hub. Příčinou toho bylo sucho, zvláště v červenci. Zřídka se vyskytl hřib obecný. Hřib dutonohý, jindy hojný, nerostl vůbec. Hojněji rostla muchomůrka růžová, kterou v poslední době někteří houbaři sbírají. Zřídka se vyskytl hřib strakoš „pepřák" a liška obecná, kteréžto houby jiná léta byly v ústeckých lesích hojné. V lesích na Hrádku se vyskytovala syrovinka, v lese nad Kerharticemi čechr. podvinutá, velmi zřídka č. černohuňatá a hřib peprný.

V lese u Janderovy chaty rostla místy bedla vysoká, much. porfýrová, ryzec peprný. Nad Poustevní studánkou rostla šup. svraskalá „lesní žampion", kterou prodávají na trhu v Ústí n. Orl. Velmi hojný byl všude ryz. ryšavý, hřib hnědý, na Kubincově kopci hřib žlutomasý, hřib hořký, třep. svazčitá. V lese nad Kerharticemi rostla kořenka obecná, kde se ojediněle vyskytl hřib nachovýtrusný. V Řehořově dole byla hojná holubinka vyhlédající, na travnaté cestě mezi buky a smrky na Hrádku liška popelavá. Všude v lesích byla hojná v říjnu a listopadu bedla osinková, kožnatka skořicová, lakovka laková, třep. maková. Ve smrčině na Hrádku u lesní školky byl ryzec nasládlý, na kraji lesa zvonovka pastvištní, nad Řetůvkou v březovém lese kozák březový, v hnátnických lesích holubinka olivová, klouzek světložlutý (B. flavus), zřídka choroš ovčí, strmělka kyjonohá a hojně křemenáč osikový a v borových lesích slizatka slizká.

V říjnu okolo pařezů se hojně vyskytovala václavka, na Kubincově kopci hol. mandlová, v řetovském zádušním lese u pařezů plamének jedlová, v pasece kuřátka křehká, všude hojně strmělka podzimní a místy hol. kožolupenná. Ve vysokém lese u Hrádku vyrostl ryzec šeredný, dosti hojná hol. namodralá, ojediněle much. zelená, hojně hol. černající, hol. jizlivá a u Zelené cesty nedaleko silnice řetovské penízovka hliznatá a v Hrádovském údolí mezi pařezy strmělka přehrnutá, tamtéž podél lesní vozové cesty čirůvka srostlá, na vlhké mýtině vláknice pozemka, hojně much. citronová, u pařezů šupinovka šupinatá, všude hojná hol. hlínožlutá, na lesní mokřině hol. bažinná, hojně bedla žraločí, helmovka čistá, ryzec oranžový, ryzec ukoptěný, r. přejemný, liška oranžová a kalichovka nálevkovitá.

Na cestě u Janderovy vyhlídky rostla hojně helmovka zimní, límcovka polokulovitá, pod několika vejmutovkami hřib Boudierův, na kraji lesa nad Kerharticemi hnojník inkoustový, šťavnatka sněžná a v lese u kerhartského vodovodu kuřátka dyžkatá (Cl. rugosa) a ryzec vonný. U Hrádku podél lesní stezky rostla čirůvka nahá, čepičatka něžná, penízovka kuželová a ve vysokém lese nad Řetůvkou strmělka prohloubená (Cl. incilis). Podél Tiché Orlice od Kerhartic k Brandýsu na olšových pařezech hojná helmovka narostlá. V lese Pod javory u Ústí rostla hojně plžatka tečkovaná (L. pustulatum).

V listopadu byla ve sloupenských lesích much. šedá, u Džbánovce na kraji lesa hol. křehká, v lese hol. hnědá, nedaleko vodovodu v hrádovském lese hojná čirůvka zemní. Hojná byla místy slzivka oprahlá a pýchavka bradavčitá. V lese nad Vicenovou studánkou plžatka modřínová, helmovka obecná, havelka a na trouchnivějících větvích jedlí a buků dřevnatka kyjovitá, nad Kerharticemi v Pávkově lese hol. Turkova, v lese nad silnicí u Hrádku se vyskytla ojediněle slzivka kořenatá, místy i mlženka. Dne 20. listopadu 1942 byla nalezena na travnaté cestě v hradovských lesích čir. dvoubarvá, límcovka měděnková a pahřib modronohý (Ph. cyanopus) a štítovka jelení (Pl. cervinus).

Pozn. red.: Radíme kol. Trojnovi, aby pilným svým výzkumem vrhl se jen na některé uvedené lesíky, které mají nejvíce a nejzajímavějších hub. Tyto lesíky, až budou prozkoumány, mohou se státi součástí „Mykologické zahrady", na níž pracujeme. Smotlacha.

Dr. F. Smotlacha:

Úkoly a cíle ČČH a ČMS a cesta k nim.

ČČH a ČMS vyrostly dnes z mimořádného zájmu o houby, jež jsou hledanou potravinou, „masem lesa". Počet čtenářů ČČH a ČMS zvýšil se proto nečekaně. Vítám tímto všechny ty nové houbaře do našeho kruhu. Pokládám při tom za nutné říci jim aspoň to nejnutnější o úkolu a cíli ČČH a ČMS, na němž i oni musí spolupracovati, aby tu nebyli nadarmo!

Obr. 40. *Hřib šupinatý, šiškovitý* čili *černoch* (B. strobilaceus Scop.). Jest to zvláštní houba našich lesů jehlič. i listn., která tvoří výjimku mezi hřiby, že má výtrusy tmavé, kulovité, do ruda zabarvené. Plodnice sama jeví příbuzenské vztahy jak ke křemenákům, tak k závojatým loupákům. Kl. hrubě tmavě šup., trubky a otvůrky šedé až tmavé, noha rovněž tmavě šedá. Pod kloboukem a na noze světlejší plstnatý závoj, který na třeni zůstává vězeti jako nepravidelný prsten. Jedlý. — Arch. ČČH. Napsal Sm.

ČČH i ČMS jsou od svého počátku do nejmenších podrobností a do poslední litery (stanovy na př.), z mojí původní práce a to nejen po stránce formy a volby osob (sestavil jsem užší i širší výbor), nýbrž také idee, myšlenky. Úkol ČČH a ČMS je týž, se kterým jsem začal r. 1910—14, tedy před více než 30 lety, svou vědeckou (výzkum. studium, pokusy), organisační, popularisační a propagační práci v houbách, v mykologii. Řeše tento úkol a jda za tímto cílem, napsal jsem především své úvodní vědecké práce. R. 1910 byla to „Monografie č. hub hřibovitých", vytištěná v lednu 1911, nakl. „Král. české společnosti nauk", jež byla první vědeckou prací ve velkých houbách v češtině vůbec. R. 1912 byly to „Houby rouškaté", vytištěné r. 1913 v Bayerově „Botanice" a r. 1914 „Život našich hub", vyšlý až r. 1915, kdy

jsem byl na frontě. Se stejným úkolem a cílem začal jsem r. 1910 i svoje houbařské přednášky, kursy, výstavy a poradnu, jež se zprvu omezily na úzký kroužek z učitelstva a studentů, avšak ten se záhy — r. 1912, kdy jsem vystoupil veřejně úspěšnými a velikými výstavami v Č. Brodě, v Karlíně a na Kr. Vinohradech, rozšířil, stejně jako se uplatnila i moje poradna, přednášky, kursy a vycházky na houby (celý můj mykologický ústav) — vždyť vše to ve zvýšené míře trvá dodnes.

Válka sice přerušila moji práci (byl jsem dlouho v poli), avšak r. 1919 mohl jsem na základě dříve položeném založiti ČČH a r. 1920 i ČMS a dáti jim do vínku úkoly a cíle, o které jsem se dosud snažil. Při tom si uvědomme, že ČMS jest dílem mým a ČČH a nikoliv naopak, že by ČČH bylo dílem ČMS. ČMS již mnoho lidí udělala něčím, ale sama je nesporně dílem mým a ČČH. Je dílem mykologické školy Smotlachovy.

Úkoly a cíle, které jsem si od r. 1910 položil a vše co jsem do založení a při založení ČČH a ČMS v houbách vykonal, vše bylo mé vlastní. Pracoval jsem sice v letech 1907—1913 v bot. ústavu prof. Velenovského na výzkumu českých hub, avšak tato moje práce byla zcela samostatná. Byl jsem prostě u nás první ve vědecké práci v houbách. Z ústavu jsem měl hlavně jen knihy. Prof. Velenovský začal s houbami a zvláště s výzkumem č. hub na podzim r. 1913 po mém odchodu od něho.

Nuže, které jsou úkoly a cíle ČČH a ČMS. Starým a loyálním pracovníkům našim jsou dávno známy, vždyť jdou za nimi úspěšně již tolik let, ale četným novým čtenářům ČČH a členům ČMS, kteří neznají dějiny našeho houbařství, těm třeba je napsat.

A) Úkoly a cíle ve škole vědecké.

1. Systematický, geografický a biologický průzkum českých a moravských hub všeobecně i regionálně. Začínají velikými a důležitými čeleděmi (hřibovité, chřapáčovité, ryzcovité, šťavnatkovité, špičky, kuřátka, břichatky atd.), rody (muchomůrka, bedla, čirůvka, penízovka, liška, čechratka, žampion, třepenitka atd., atd.) přecházel jsem a přecházíme k rodům a čeledím dalším a dalším, až bude jednou touto cestou bezvadně všeobecně i regionélně proveden výzkum všech našich hub. Vůdčí vědou celé této práce výzkumné jest, stejně jako v jiných oborech, kde pracuji (tělesná výchova, sport, medicína, pomologie) jest biologie (popisná i normativní). Můj ústav mykologický jest součástí mého ústavu biologického. Průzkum života hub po všech jeho stránkách je naším úkolem a úkolem biologie, jež je i mou vědou od mládí. Tak jsem mohl již ve své prvé práci v „Houbách hřibovitých" a v ostatních — poprvé v literatuře vůbec — postaviti theorii o symbiose lesních hub, zejména hřibovitých, lesními stromy, ukázati zde na biologické (symbiotické) druhy u velkých hub (klouzky, kozáky, křemenáče), objeviti poměr lesních hub čistě hniložijných k symbiotickým, příbuznost slizáků k loupákům, podmínky vývoje plodnic u hub atd. Již tehdy razil jsem ve svých pracech heslo „Každý les má své houby". Od mládí studoval jsem také, kdy a kde houby rostou. Ve stu přednáškách a článcích psal jsem o těchto otázkách. Proto i „kalendář hub" je znakem Smotlachovy vědecké školy.

2. Z hlediska biologického posuzoval jsem houby jako důležitý přírůstek do zdravé = biologické = kuchyně člověka a začal proto od začátku i s jejich výzkumem po stránce jedlosti a způsobu požívání. I v tomto směru má škola Smotlachova rozhodné úspěchy, třebas jsem mohl uveřejniti dosud jen malou část svých výzkumů (Houby v kuchyni, 1935).

Díky tisícům pokusů v kuchyni i za syrova, které jsem od mládí s houbami vykonal, podařilo se mi, díky zároveň mým přečetným spolupracovníkům, jsoucím se mnou za stejnými úkoly a cíly v ČČH a ČMS, dílo opravdu veliké, čímž byl splněn již jeden veliký úkol a cíl ČMS a ČČH, t. j. rozmnožiti podstatně počet hub jedlých a na pravou míru

uvésti počet hub jedovatých. R. 1910, kdy začala vědecká činnost školy Smotlachovy, bylo za jedlé uznáváno u nás a to jen regionárně a nikoliv v literatuře — jen 100 druhů — z nichž asi 50 bylo v kodexu. Za to bylo na 200 druhů hub zřejmě prohlášeno za jedovaté nebo podezřelé. Ostatních 2000 druhů hub u nás zjištěných bylo pokládáno buď za „prašivky" nebo za houby nepoživatelné. Práce Smotlachovy školy způsobila, že dnes máme na 1500 druhů hub jedlých, z nichž jsem vybral do 5 tříd jedlých hub doporučených, celkem 1000 druhů. A počet hub jedovatých stlačil jsem asi na 10, při čemž se mi podařilo omezití otravy hub poukazem na houby opravdu životu nebezpečné. Smotlachova škola hub, jdouc za svými cíly a úkoly, způsobila, že se prodává dnes hub více a více druhů, což ukazuje na kodex, že je řešen nesprávně.

3. Při pátrání po houbách opravdu jedovatých podařilo se mi zjistit otravy houbami sušenými, otravy chronické a zvláště též otravy nepravé (alergické, anafylaktické, idiosynkratické, sugestivní atd.). V tomto směru má ČČH a ČMS další úkoly: podrobný chemický výzkum hub jako potraviny, pochutiny, léků a jedů z hub atd.

4. Poznání způsobu života hub dala mi možnost řešiti nejvhodnější způsoby pěstování hub. Škola Smotlachova jdouc tímto směrem, studuje i význam hub pro les, pěstování hub v lese atd. Vzpomeňme také na zajímavý výzkum její o hubných symbiontech modřínu. I zde má ČČH a ČMS další úkoly.

5. Návrhy a snahy moje po reservacích a mykologických zahradách (regionálních a ústřední v Praze) jsou známy a jsou také úkolem a cílem ČČH a ČMS. S tím souvisí i mapy hub.

Za svými vědeckými úkoly a cíly jde, jak vidíme ČČH a ČMS, čili škola Smotlachova, velmi úsilovně. Konstatuji, že jsem uveřejnil sám v ČČH, v jeho knižnici a jinde na 400 prací v uvedeném směru a moji spolupracovníci na 1000. Vidíme, že tu na naše malé poměry jde o práci velkou, celkovou. Stejnou práci koná Smotlachova škola i v další cestě za svými úkoly a cíly, jež jsou i úkoly a cíly ČČH a ČMS, t. j.:

B) Úkoly a cíle v práci organisační, popularisační a propagační.

To, co jsem v houbách zjistil studiem a bádáním, to uplatňuji dále. Chceme, aby znalost hub jedlých a jedovatých, stejně jako jejich sběr a požívání staly se všeobecnými. Proto jsem od r. 1910 vykonal na tisíce přednášek (kursů), vycházek, určil desetitisíce hub, uspořádal přes 120 výstav (s více než 2 mil. návšt.). Jen na př. r. 1942 vyřídil jsem na 7000 zásilek a dopisů. A v této činnosti jde se mnou ČČH a ČMS. To je i úkolem ČČH a ČMS.

C) Avšak Smotlachova škola pilně pracující, jak svrchu naznačeno, má dnes nejen v Praze, nýbrž i na venkově tisíce spolupracovníků z ČČH a z ČMS. Zde pracuje vědecky (A) i organisačně, propagačně a popularisačně (B). To co jsem vybudoval a řídím v Praze, to zařizují příslušníci nebo spolupracovníci mojí školy i na venkově. Všude dnes nejen ve velkých centrech (Brno, Plzeň, Mor. Ostrava, Hradec Kr., Budějovice, Pardubice atd.) máme svoje střediska, nýbrž i v místech středních a menších. Všude se pokračuje za cíly ČČH a ČMS. Na 100 místech je v tomto směru již jistá organisace (uveďme jen namátkou Baťov (Křístek), Bechyně (Malý), Bílá Třemešná (Josífko), Beroun (Král), Brod (Sýkora), Boskovice (Cupal), Bečva (Holčák), Čakovice (Bayerman), Čelakovice (Hájek), Č. Skalice (Kolařík), Červ. Kostelec (Hofman), Dvůr Kr. (Dr. Koecher), Hodonín (Štefan), Hor. Jelení (Zaydler), Humpolec (Hnát), Husovice (Kárný), Jaroměř (Kvíčera), Jaroměřice (Výtasa), Kladno (Dr. Zofka), Kolín (Jaroš), (Ondráš), Kunratice (Císař), Kutná Hora (Dr. Voženílek, Zahradník), Lišov (Horčička), Litovel (Otava), Lažany (Sobotka), Lomnice n./Pop. (Dr. Páv), Libenice (Cicvárek), Ml. Boleslav (Sládeček), M. Budějovice (Burian), Modřany (Hemer), Mutějovice (Lukeš), Nový Bydžov (Eberle,

Vitvera), N. Etynk (Kolář), N. Hradec Kr. (Šmíd), Nová Paka (Vagenknecht), Olomouc (Eberle, Otruba), Pelhřimov (Hostomský), Pavlíkov (Lorber), Planá n./L.(Kohlmünzer), Písek (Feurich, Zatloukal), Polešovice (Šmíd), Police n./Met. (B. Kašpar), Polička (Vlk), Průhonice (Mikulecký), Přerov (Steinbrener), Rakovník (Stříbrský), Radošovice (Trojánek), Rohatec (Krejčí), Rokycany (Dr. Jáger, Jindra), Roudnice n./Lab. (Hilimar, Podlaha), Rychnov (Jansa), Radkovice (Chudáček), Řevničov (Holík), Sedlčany (Skočdopole), Skuteč (Petr), Slatina (Jansa), Smiřice (Černý), Smidary (Kubát), Soběšice (Soukup), Strakonice (Filip), Staré Benátky (Borovička), Studená (Musil), Tábor (Štěpánek), Tišnov (Kotinský), Třebechovice (Kánský), Třeboň (Turek), Turnov (Dr. Vaniš, Lejsek, Schmidt), Uh. Brod (Melčák), Úpice (Humňal), Ústí n./Orl. (Trojna), Valaš. Meziříčí (Dvořák), Valdice (Hásek), Vlašim (Kuba), Vsetín (Pospíšil), Vyžlovka (Pflanzer), Zbečno (Hofman), Zlín (Mlčoch, Perútka), Žďár m. (Kovařík), Železnice (Vraštil), Žel. Brod (Dědeček) atd. a nejméně na 400 dalších střediskách houbařských dějí se přípravy k založení opěrných bodů Smotlachova mykologického ústavu, Smotlachovy vědecké i naučné školy, aby se všude v Čechách a na Moravě mohly splnit úkoly a cíle ČMS a ČČH, jež jsem ve svém článku stručně naznačil a s nimiž jsme většinou na plno začali již v letech 1910—14 na vlastním a zcela původním myšlenkovém základě a původní jistě velkorysou a bezpečnou cestou — cestou spolupráce všech.

Dr. F. Smotlacha:

Houby spolužijné a čistě hniložijné se v lese doplňují a obojí jsou tu užitečné.

Lesní houby žijí většinou ve spojení s lesními stromy. Menšina lesních hub je parasitická, t. j. žije příživně na kmenech nebo jiných živých částech stromů, většina hub žije však hniložijně.

U hniložijných jsou dvě, od sebe velmi rozdílné skupiny, t. j. houby čistě hniložijné, žijící většinou přímo na hnijícím dřevě, listí nebo humuse a pak houby hniložijné, žijící v půdě lesní, avšak zároveň v symbiose se zelenými rostlinami, t. j. hlavně s lesními stromy. Jen něco málo hub žije parasiticky nebo saprofyticky přímo na jiných houbách.

Způsoby a poměry saprofytismu a symbiosy u symbiotických hub nejsou dosud stanoveny. Dá se však soudit, že houby čistě saprofytické zpracují si látky potřebné z odpadků lesa, kdežto houby symbiotické k organickým i anorganickým látkám ze substratu (země) čerpaným přidružují i látky ze živých zelených rostlin, v lese ze stromů, jež čerpají pomocí mykorrhizy. Tím se vysvětlí některé zjevy, které zde rozvineme podrobněji, abychom si vysvětlili zákon uvedený v nadpise.

Kdybychom sledovali růst hub v lesích zvláště nově založených, tedy zjistíme, že ve všech lesních kulturách, a to zejména také na půdách chudých, vyrůstají pod lesními stromy nebo při nich nejprve postupně různé houby symbiotické. Při tom i chudá půda lesní, z níž asi více méně (podle druhů) také látky čerpají, když si připojí svoji symbiosu, jim postačí k výživě. Hub těchto přibývá počtem druhů během let, při čemž pozorujeme, že rostou hlavně na místech, která jsou nekrytá, nebo jen málo kryta listím a hnijícími součástkami rostlin, zvláště příslušných stromů, jak tomu jest v prvních letech všeobecně. Jakmile však půda pod stromy více a více se plní listím a hnijícími zbytky větévek, pařezy a p., ubývá zde hub spolužijných a objevují se zde houby čistě hniložijné. Tento zjev pozorujeme zejména v pralese. Tam totiž, kde je plno odumřelých zbytků žijícího lesa, nerostou téměř houby symbiotické, nýbrž většinou jen saprofytické. Ty zde konají důležitou činnost, t. j. čistí prales od zbytků stromových. Houby sapro-

fytické, z nichž mnohé víží se jen na určité stromy, jsou jakýmisi hrobaři v pralese i v našem lese, kde pochovávají odumřelé zbytky stromové, měníce je v humus a prst, v další potravu lesa.

Vidíme tu jistou zákonitost. Dokud strom začíná růst na půdě, která bývá často jen chudá a je dosud nekrytá listím a odpadky stromovými, dotud houby symbiotické poskytují stromu látky z hnijícího podhoubí a ze svých plodnic. Jakmile však si strom sám pro sebe vytvoří zásoby výživných látek na lesní půdě v podobě hnijících svých odpadků, jež pokryjí tlustě půdu, pak již nepotřebuje hub spolužijných, které v té době ztrácejí v lese svůj biologický význam. Tehdy je v lese jen, nebo skoro jen, místo pro houby hniložijné, které jsou sem právě pro svůj úkol rozkládat zbytky zelených rostlin přímo určeny. Vidíme, jak se houby spolužijné a houby čistě hniložijné ve své funkci biologické v lese navzájem doplňují a jak jsou tu oboje užitečné. Shrabeme-li na podzim v lese listí a odkryjeme-li a ochudíme-li tak lesní půdu, přestanou růst — všeobecně vzato — houby hniložijné (přítomnost a činnost jejich je zbytečná) a objeví se symbionti, kteří ochuzenému stromu přinášejí svou pomoc látkovou. To je naše theorie, založená na zjevech a dokladech v přírodě.

Práce, jež má počátek již v mé knížce „Život našich hub" z roku 1914—1915.

Vzato z knížky Smotlacha: „Sto nových výzkumů z hub a přírody vůbec z r. 1942."

J. K. Baby:

Naléhavý úkol vesnické inteligence.

Přiznejme si: přes pokročilé znalosti vědních kruhů v mykologii, naše nejširší vrstvy lidové vyznají se velmi málo v jedlých houbách a tak ročně ztrácí se, neb zůstává nevyužito, mnoho a mnoho hodnotných poživatin. Kde je příčina?

Příčinou je jednak to, že se věnuje ve škole poměrně málo pozornosti této důležité složce národní výživy; jednak, že ani učitelstvo není dosti vzděláno v tomto oboru, a jsouc mezníkem osvětové činnosti, nemá mnohdy k této důležité práci dosti času.

Tyto nejdůležitější příčiny lze poměrně dosti snadno odstranit. Mykologické zahrady navrhované p. prof. Smotlachou vykonaly by jistě velmi mnoho, takže poměrně dosti vysoký náklad, který by se na ně věnoval, po čase by se velmi rentoval! Uvědomme si: „Naučíme-li jedinou generaci dobře znáti houby, naučili jsme huboznalectví celá století!" Znalost jedné generace se šíří na druhou atd. Zde bychom mohli poněkud vyčítat svým dědům, že nás naučili znáti jen hříbky, kterých přece jen jest mnohdy velmi málo, dále „kuřátka" (lišky) a snad ještě syrůvky, janky, kozáky. Tedy pět až deset rozličných druhů, zatím co stovky jiných dobrých jedlých hub zůstávají opomíjeny, neb jsou dokonce s pohrdlivým názvem „žabiny" ničeny. Mykologické zahrady, barevné tabule, putovní výstavky, kursy, letáčky, časopisy, knihy, zvláštní péče při školním vyučování, houbařské filmy, to vše by brzy odstranilo veliký ten nedostatek bezpečné znalosti jedlých hub, jak u učitelstva, tak u žactva.

Druhá příčina, t. j. mnohdy přetížení učitelstva rozličnými osvětovými pracemi (na venkově!) dala by se odstranit zpytováním svědomí t. zv. venkovské inteligence. Jsou to rozliční úředníci dojíždějící do zaměstnání, dělmistři, četnictvo, tajemníci, atd. atd., kteří zůstávají stranou veřejného života a žijí namnoze jen sobě, přidávajíce ještě hlasy k volání: Učitel, učitel! A učitel v dnešní době nestačí již zdaleka na to býti nosičem kultury ve vesnici. Věda, kterou snažil se po vzoru Komenského pochopit ještě v jakési pansofii, jest dnes již příliš specialisována. Mnohý rolník odbírající rozličné odborné časopisy, knihy, daleko předčí svými odbornými znalostí učitele, taktéž mnohý lesník

nebo sadař, zahradník a pod. Každý z těchto výjimečných pracovníků pracuje a vzdělává se ve svém oboru do chvályhodných výsledků, ale na jedno zapomíná: na lidovýchovu a vzdělání, na výchovu dětí. I on, třeba není výslovně učitelem, má býti učitelem svého oboru ostatním ve vsi. V mykologii je to zvláště pak lesník, který denně se s houbami stýká, úředník či pod., který po příjezdu z práce jde si mnohdy na procházku, zatím co učitel hloubá ještě ve škole nad úlohami dětí. Spojíme-li odborné vědomosti vesnického mykologa s učitelskou školní praxí a aktivitou, lze docílit krásných výsledků. Tedy vedle učitele, kteří většinou vždy ochotně pracují v každém vědním oboru, jest velmi potřebí spolupráce a silné aktivity venkovské inteligence, třeba jí bude o věc se zajímající lesní hajný neb rolník.

Jos. Otruba:

O výskytu hub u kapradí.

V našich snadněji vysychajících pařezinách (bříza, lípa, osika, dub, habr, líska) vyskytuje se často jako podrost hasivka orličí Pteris aquilina v menších nebo větších skupinách. Pod jejími vějíři najdeme v době, pro houby příznivé, řadu hub, jako: křemenáč březový, osikový, kozák habrový, kozák březový, dubovou odrůdu hřibu obecného, holubinku smrdutou, nazelenalou, ryzec kravský, různé pavučince atd.

Tvoří-li zmíněná kapradina podrost v sušších lesích smrkových, zastihneme zase v jejich skupinách smrkovou odrůdu hřibu obecného, muchomůrku červenou, narůžovělou, šedou, tygrovanou, lišku obecnou, slizák mazlavý atd.

Jsou však v lesích i místa s hasivkou orličí, kde po několik desítiletí hub nespatříme. Nezdá se však pravděpodobným, že příčinou toho je tato kapradina. I mnoho lesních míst bez kapradin je třeba po celý lidský věk houbově sterilní. Proč takové lesní plochy hub nerodí, nevíme. Zatím se musíme spokojit s domněnkou, že nejsou pro vývin podhoubí a plodnic příznivé. Snad tu hraje určitou roli přílišná kyselost půdy nebo její složení.

Podobně tomu s výskytem hub v porostech nebo skupinách jiných kapradin. Rostou-li na plochách pro houby příznivých, nalezneme mezi nimi též různé druhy hub. Mezi trsy osladiče Polypodium vulgare a kapradě samce Nephrodium filix mas v jedlinách vyskytne se časem kovář, hřib žlutomasý, hřib babka, ve skupinách papratky samice Athyrium filix femina na úpatí prosvětlené pařeziny ryzec kravský, peprný, kozák březový atd.

Malebná seskupení kapradin s nejpopulárnějšími houbami, malovaná na obrazech a obálkách pohádek, nejsou tedy zcela vymyšlená. Některé z obrázků odpovídají skutečnosti, u jiných je přidáno leccos z malířovy fantasie. Výskyt určitých skupin hub mezi kapradím je přímo odvislý od určitého složení lesa na prostorách pro houby příznivých.

Josef Pačes:

Vůně hub.

Většina hub vyznačuje se příjemnou, kořennou vůní, pro některé druhy charakteristickou. Aroma může nám býti vodítkem při určování hub. Dle zápachu často druh se pozná. Dlužno dužinu rozemnouti. Při úpravě pověstného chřapáče Krombholzova naplněna je vůní celá kuchyň. Požitkem je krájení bílých hřibů, sušení na slunci a ukládání do lahví. Každý těší se na staročeský hubník (kubu), připravovaný o Štědrém večeru.

Vůně nebo zápach je důsledkem složitého chemismu. Aroma je nestálé, dlouho netrvá. Usušený hřib za půl roku ztrácí vůni. Za

teplého počasí houba více voní. Plž. vonná (L. agathosmum) prozrazuje se příjemnou vůní hořkomandlovou. Hol. černající (R. nigricans) zapáchá po zemi, avšak je jedlá. Spařením ztratí svůj zápach. Dle medové vůně nalézti můžeme v lese hadovku smrdutou (Ph. impudicus). Mladá podobá se vajíčku. V době zralosti podobá se smrži. Zelený sliz páchne odporně zdechlinou. Impertinentním zápachem vyznačuje se při zasýchání bělolanýž obecný (Ch. meandriformis), chuti výtečné. Proto rychle sušiti jako koření do polévky. Čteme-li v novinách, že v okolí Stráže sbírají lanýže do pytlů, krájejí na plátky a melou na strojku, myslí se tím pestřec. Lanýž pravý (Tuber melanosporum) jedlý, roste u nás prý u Zlonic. — Ve Francii se pěstuje v dubových lesích, kam může vzduch a slunce, ve vápenné půdě, hluboko pod zemí, v symbiose, s kořeny dubů. Je předmětem umělých kultur. Jelikož je silné kořenné vůně, sbírá se pomocí vepřů.

Nemilým hostem ve vlhkých bytech jsou plodnice dřevomorky domácí (Mer. lacrymans) podoby povidlového koláče, s bílým okrajem a středem rezavým. Pomocí exzymů ničí dřevo, vyplňuje kapičky vodní jako slzy. Způsobuje hnití dřeva. Zápach jeho jest velmi nepříjemný.

V zásmucké oboře pod duby roste hřib plavý (Boletus impolitus) barvy žluté, který silně voní kyselinou karbolovou. Dužina nemodrá a čpavkem fialoví. Je jedlý, chuti výtečné. Podobnou vůní vyznačuje se hřib vonný (Boletus fragrans), jedlý s kloboukem hnědošedým, jemně plstnatým. (Dokončení příště.)

V. Sládeček:

Muchomůrka bílá či jizlivá (virosa) — muchomůrka zbělená či jarní (verna).

Francouzští autoři Cost. et Duf. rozlišují muchomůrku jizlivou (virosa) od muchomůrky jarní (verna). Praví: Jizlivá (čili nověji bílá) má klobouk konický, slizký (tedy snad nikdy vmáčklý) a vyskytuje se v létě a na podzim. Jarní (čili nověji zbělená) má klobouk mískovitě vyklenutý, pak rozložený, naposled vmáčklý a vyskytuje se již v časném jaře. Obě jsou asi stejně zbarveny. Dle obrázků soudě, má jizlivá prsten cípatý, jarní rovně uťatý. Také liší se povrchem třeně. Obě jsou autoritativně označeny Friesem. Někteří čeští autoři muchomůrky ty nerozlišují. Našel jsem čistě bílou muchomůrku v týž den v blízkém sousedství s muchomůrkou zelenou a to na našem Chlumu v místech zvaných Pilničky na okraji lesa v křoví. Tehdá neměl jsem ještě francouzského spisu v ruce. I měl jsem ji za pouhou bílou odrůdu muchomůrky hliznaté, v kterýžto pojem jsme tenkráte zahrnovali i muchomůrku zelenou (A. phalloides), vlastně viridis.

A ta nešťastná muchomůrka zelená A. viridis! (Název phalloides nejlépe hoditi do koše!) U nás v Kobylnicích stal se před několika lety následující případ. Tamní jeden usedlík vyšel si se ženou na houby. Oba se otrávili i obě jejich děti. Děti to zaplatily životem, dospělí vyvázli. Případ stal se předmětem soudního vyšetřování a to tím spíše, že děti byly pastorky obou. Zbytky neblahých hub dostaly se mi do rukou. Beze vší pochyby nešťastníci na místo zelánek, na něž se vymlouvali, sbírali muchomůrku zelenou. A tu musíme se věru zamysliti, a to hlavně nad tím lidovým jménem zelánka či zelenka! Řekněme hned, že je nešťastné a při tom nepřiléhavé. Měl jsem sta zelánek v rukou — a málo zeleného na nich našel. Nejspíše ještě v té jejich tmavé „počmouhanině" ve středu klobouku, který prý je šedězelenavý, u jiného autora olivověhnědý nebo nahnědleolivový, žlutý a žlutozelený atd. Jsou věru až trapné ty popisy, ve kterých se autor nutí něco zeleného na nich nalézti. Není daleko lepší a přílehavější jméno strnádek? Je to také jméno lidové a nesvádělo by k osudným omylům. Vždyť prý 80%

smrtelných otrav u nás lze přičísti muchomůrce zelené. A proto caveant consules!

Muchomůrku zelenou A. viridis kromě Chlumu našel jsem také v Chobotech, odkud zásobuje se město naše pitnou vodou. Našel jsem ji na čerstvé pasece, z níž tu a tam vyčníval výstavek. Zdá se mi, že miluje místa světlá a les spíše listnatý než jehličnatý, anebo aspoň smíšený (Záboř u Kolína) atd.

Pozn. red.: Much. zbělená, A. verna, která jest jen albín (zběleneč), smrtelně jedovaté muchomůrky zelené, má svůj název „verna či jarní" oprávněný jen v teplejší Francii! U nás roste hlavně v pozdním létě!! Smotlacha.

Jaroslav Sobotka:

Muchomůrka ošemetná (Amanita pseudorubescens Herr.)

Houbaře, sbírající muchomůrku načervenalou čili růžovku, Amanita rubens (Scop.) Quél. et Bat. pro kuchyňskou potřebu, je záhodno upozornit, že tato chutná houba má svého dvojníka, dokonce jedovatého, před nímž nutno se míti na pozoru. Je to muchomůrka ošemetná čili růžovka nepravá, Amanita pseudorubescens Herrfurth, teprve 8 let v literatuře známá a mající na svědomí již několik těžkých otrav, ke kterým došlo po barevné záměně s muchomůrkou načervenalou. Na štěstí muchomůrka ošemetná vyskytuje se řídce, byla dosud zjištěna v Sudetenlandu, Ostmarce, Schlesien a jinde v Říši (Berlin, Würzburg), tedy též v blízkém okolí českých zemí a ačkoliv zde dosud nebyla hlášena, je téměř jisté, že dříve nebo později se u nás s ní setkáme.

Účelem tohoto článku je upozorniti širší kruhy našich houbařů na tuto nebezpečnou houbu, a vyzvati je, aby při sběru růžovky zvýšili svoji opatrnost, vlastnost to, kterou by měl býti obdařen každý houbař vždy, když se pustí do sběru jiných, než obvyklých několika málo druhů hub.

Opíraje se hlavně o cizojazyčnou literaturu, poněvadž mně toto novum dosud do ruky nepřišlo, pokusím se muchomůrku ošemetnou, Amanita pseudorubescens Herr., popsat a srovnat s much. načervenalou, Am. rubens (Scop.) Quél. et Bat.

Obě růžovky, pravá i nepravá, jsou bezpochvě a mají bílou jemnou dužninu, která při otlačení a zranění barví se načervenale, dužninu larvami porušenou mají červenohnědou. Dužnina pod pokožkou klobouku je u pravé růžovky bílá, záhy načervenalá neb červenohnědavá, kdežto u nepravé růžovky je žlutohnědá.

Klobouk much. načervenalé je světle růžový, masově červenavý, červenavě hnědý, pokrytý plochými, světlými, nepravidelně rozloženými a nestejnými bradavkami, které po dešti mohou chyběti, byvše smyty. Pokožka klobouku je lehce stažitelná.

Muchomůrka ošemetná má klobouk naproti tomu temně, až kaštanově hnědý, s hnědými bradavkami, pravidelně uspořádanými, nápadného tvaru. Jsou totiž kuželovitě špičaté, zvláště kol středu. Pevně lpí na pokožce, která je těžce oddělitelná a lehce se trhá.

Třeň pravé růžovky je bílý a přechází na spodu v bělavou, kulovitou až tupě kuželovitou hlízu, nese velký, na okrajích červenavě nadechlý, kožnatý, jemně podélně rýhovaný, dolů visící prsten.

Naproti tomu třeň nepravé růžovky je šedomodravý neb šedo-, hnědavě nafialovělý. Její prsten je malý, nepravidelný, roztrhaný, hnědavě zbarvený. Na basi přechází třeň v červenavě hnědou hlízu, která je dole ponejvíce silně zašpičatělá.

Škrablavá chuť much. narůžovělé je u much. ošemetné ostřejší. Vzrůst jedovaté much. ošemetné je trvale širší než vyšší, kdežto u její blíženky je tomu právě naopak. (Dokončení příště.)

F. Trojna:

Žampion obecný a kukmák okázalý v pařeništích.

Zahradník v Kerharticích u Ústí nad Orlicí si vypěstoval v pařeništích mezi zeleninou žampiony. Nejdříve si přinesl z lesa několik žampionů, dal je na koňský hnůj do pařenišť, a potom když částečně zaschly, násypal na hnůj prsť. V pařeništích vyrostlo mnoho žampionů, které přenechával svým zákazníkům.

Letos dal do pařenišť ohořelou slámu, kterou získal po požáru vagonu na ústeckém nádraží. Na slámu nasypal vrstvu hlíny a vše připravil pro vysetí zeleninového semene. Místo žampionů objevil se letos v červnu v pařeništích kukmák, někdy 10—15 plodnic denně po 14 dní. Houba byla nejprve podobná vajíčku v bílé bláně, potom se vyvinula asi třetí den veliká plodnice s pošvou vespod třeně. Houba po smažení nebo vaření ještě více zbělela a velmi chutnala jeho rodině a zákazníkům, kteří se domnívali, že si přinesli domů žampiony. O výskytu této houby jsem se dověděl později a zjistil jsem, že místo žampionů se objevil v pařeništích kukmák okázalý (Volvaria speciosa). O tom, že kukmák okázalý jest jedlý, svědčí, že v četných rodinách po požití této houby nebylo v Kerharticích ani v Ústí nad Orlicí otrav.

Ústí nad Orlicí 7. VIII. 1943.

Dr. Bohumil Rejha:

Několik zkušeností z loňské výstavy hub v N. Pace.

V září roku 1942 uspořádal Klub čes. turistů v Nové Pace houbařskou výstavu za činné účasti prof. Smotlachy, který měl před ní přednášku se světelnými obrazy. Tato výstava ukázala několik zajímavých skutečností.

Ještě pár dní před výstavou se zdálo, že se nepodaří na ni sehnat ani několik desítek druhů hub, takže snad ani nebude možno výstavu otevřít v oznámený den. Nepršelo totiž už hodně dlouho předtím, takže houby nerostly. Se starostí jsme sbírali zkušenosti odjinud, kde také byli tak postiženi suchem. Uvažovali jsme, jak půjdeme na vlhké louky, ke studánkám, do hlubokých lesů na severním svahu, kde se snad přece ještě udrželo trochu vláhy v mechu a v trávě. A potom popršelo. Ani to nebyl zrovna liják — a houby se vyrojily. Ukazuje to, jak málo vláhy stačí houbám v září proti tomu, co jí potřebují v horkém létě. Je to pochopitelno, srovná-li se množství vodní páry ve vzduchu parou nasyceném při teplotě, jaká bývá v červenci, s množstvím páry při teplotě zářijové. Čím je totiž toto množství větší, tím rychleji vysychá půda. Při 25° C se vzduch parou nasytí, teprve když obsahuje v 1 krychlovém metru 23 g páry, kdežto při 15° stačí k nasycení 12,8 g páry v krychlovém metru vzduchu, tedy množství o málo větší než poloviční. Muselo by tedy za horkých dnů pršet dvakrát tolik, aby se udržela půda vlhká, než kolik deště stačí na bláto v září.

Jinou zkušeností z výstavy je poznatek, že o houby je v naší veřejnosti skutečně velký zájem. Nikdo se už nemusí báti názvu podivína, bude-li sbírat nové druhy hub, které se u nás dosud běžně nesbíraly. Jak na přednášce prof. Smotlachy, tak na výstavě byla návštěva velmi slušná. Návštěvníci se také pilně dotazovali. Dokonce se v době výstavy i ještě dlouho po ní dotazovali na nalezené houby zkušenějších houbařů při náhodných setkáních v lese i posílali jim své nálezy do bytu nebo po dětech do školy. To ukazuje zároveň, že výstava hub je s to roznítit ještě dále zájem o houby a učinit z lidí, kteří dosud kopali do všeho mimo několik nejběžnějších druhů, všestrannější houbaře.

(Dokončení příště.)

Výzkum důležitých skupin (řádů, podřádů, čeledí, rodů atd.) vyšších hub.

František Filip:

Muchomůrka zelená — Amanita viridis Pers.

jest nejnebezpečnější houba, která u nás i v celé Evropě přivodila více obětí než všecky ostatní houby dohromady. Musí se jí věnovati veliká pozornost, neboť otravy z ní pocházející mají původ v její podobnosti s některými houbami jedlými. Sběratel hub, neznající dokonale rozlišovací znaky, přivodí neštěstí účinkem jejího jedu, jehož první známky se objeví později po požití, za 8—12 hodin i po 24 hodinách, kdy jed je vstřebán již do krve, tuto rozkládá, působí škodlivě na celý organismus. Léčení jest ztíženo a otrávení většinou umírají třetí nebo pozdější den.

Kdo chce sbírati houby, musí se naučiti v prvé řadě znáti houby jedovaté a dobře je rozpoznávati od hub jim podobných.

Záměny snadno se stávají u hub mladých, dosud řádně nevyvinutých, nevzrostlých. Nejčastěji se zamění muchomůrka zelená se zelánkou, zelenými holubinkami, bukovkou, trávozelenou, nazelenalou, s pečárkami čili žampiony, obecným, ovčím, křídovým.

(Dokončení příště.)

Zd. Martínek:

Amanita strobiliformis Vitt. na Českomoravské vysočině.

V podvečer 31. července 1943 jsem našel náhodou vzácný exemplář v kraji mého prázdninového pobytu u Ujčova (p. Nedvědice p. Pernšt.) na Českomoravské vysočině. Bylo právě období horkých dnů. Naposled pršelo více než před týdnem, takže houby vůbec nerostly. Našel jsem nejvýše suché zbytky hub (Bol. erythropus Kallb., některé holubinky, Cantharellus cibarius Fr.), vyrostlých v době, kdy zem byla ještě vlhčí. A přece jsem najednou již z dálky uviděl na okraji travnatého palouku řídkého smíšeného lesa (habr, bříza, buk, borovice, líska) čistě bílou houbu. Rostla opodál habrů a lísek a byla úplně svěží, ač počasí bylo velmi suché.

Bylo zřejmé, že se jedná o muchomůrku ze sekce Circumxissae (vločky až šupinky na třeni!) a usoudil jsem na m. šiškovitou podle velikých, hranatých bradavic na klobouku. Mé mínění se doma potvrdilo nahlédnutím do knih, zvláště pak, když jsem uviděl ve Veselého monografii výborné fotografie, které se úplně shodovaly s mým nálezem. Zde jsem se také dočetl, že jde o druh vzácný (Neuwirth ji udává z Bučovic, Zvára ze Zdib, Chrudimě a ze Smečna), a to mne také přimělo k tomu, abych podal tuto zprávu.

Klobouk mého mladého exempláře měl 11 cm v průměru, na čemž viděti, že tato houba je druh velmi statný. Byl čistě bílý, jako celá plodnice, řídce posetý velikými hranatými a zašedlými bradavicemi, které na okraji klobouku částečně volně visely spolu s třásněmi, jež zanechal po sobě závoj. Lupeny volné jevily přechod k vykrojeným, což však bylo způsobeno jen tím, že třeň byl naproti nim až k prstenu tak silně rýhovaný. Prsten byl vyvinut velmi krátce, ba nezřetelně. Třeň pod prstenem jako vločkami a šupinami posetý, dole s mohutnou, nahou hlízou. Na jednom místě se zachoval krásný doklad toho, že kraj klobouku byl v mládí spojen plachetkou (velum universale)

s hlízou: pod prstenem byl třeň spojen s krajem klobouku proužkem plachetky a bylo dobře znáti podle holého, vločkami nepokrytého pruhu na třeni, že se tato blanka postupně slupovala až z hlízy. Dužnina byla čistě bílá, na řezu vlhká, připomínající svým slohem i vlhnutím dužninu klobouku bedly vysoké. Můj exemplář se tedy shoduje s popisy uveřejněnými v mykologických příručkách. I pokud se týče stanoviště tohoto druhu teplomilného se jeví shoda, neboť místo, kde jsem A. strobiliformis Vitt. sbíral, jest nejteplejším v Novoměstském okrese.

František Kolařík:

Hadovka smrdutá a mrchožrouti.

O prázdninách r. 1942 bylo málo hub. 9. VIII. vyšli jsme si na Staré Ratibořice u Č. Skalice. Na stráni nad historickým loveckým pavilonem ve smíšeném lese ucítili jsme odporný zápach mršinou, který k nám vítr zanesl. Záhy nalezli jsme kolem mnoho hadovek smrdutých nikoliv hromadně, ale jednotlivě v řadě.

Nalezené plodnice byly ve všech stupních svého vývoje. Kulovaté zárodky v zemi, nad zemí, pěkně vyvinuté plodnice s porovitými vysokými nosiči (receptaculum) na spodině s pochvou po okrovce (peridii) na vrcholku s glebou a otvorem. Na některých plodnicích rozplynulo se glebo v kašovitou zelenohnědou hmotu nesnesitelného zápachu s výtrusy.

Nosiče byly navštíveny množstvím mrchožroutů rudoprsých (Silpha thoracica L.). Můj společník, prof. Jiří Votýpka z Prostějova, chtěl hadovky ty hmyzem navštívené fotografovati, ale poněvadž rostly pod smrky v okolí buků a j. listnatých stromů, byly ve stínu. Chtěli jsme plodnici přenésti na slunce, ale jakmile jsme se jí dotkli, jako na povel mrchožrouti zmizeli. Posléze po delší námaze zachycen byl alespoň jeden na nosiči.

Mouchy masařky a mrchožrouti jsou lákáni mršinovým zápachem na sliznatou hmotu a tak roznášejíce výtrusy, starají se o rozšiřování houby. V některých letech nelze hadovku spatřit, jindy zas vyroste na silnici vedle hromady štěrku. Není jedovatá. Dokud je v kuličce uzavřena, může se jísti.

Pozn. red.: Podařilo se mi zjistiti, že hadovky nejvíce rostou tam, kde lidé v lese, na kraji lesů a hájů, nebo i v městských parcích (v Praze), chodí za svou potřebou a kde proto i mouchy masařky (které hadovky sem zanesly) nejvíce prodlévají. Dr. Smotlacha.

Výzkum všeobecný i krajový. Kuchyně. Otravy.

Dr. Fr. Smotlacha:

Můj další výzkum hubný.

(23.—25. VII. 1943.)

Pracovní pobyt na mé pokusné a reservační zahradě na Zámečku zaměstnává mne sice naprosto bez volné chvilky, přesto však mi přece jen dává možnost ke studiu hub. Cestu za houbami spojuji vždy s několika jinými záležitostmi a tím se mohu věnovati i jim. Tím způsobem sbírám stále materiál původní pro své další větší práce. Tento způsob práce budiž vzorem našim spolupracovníkům, z nichž mnozí již dávno jdou podle něho a proto mají v ČČH tolik článků.

1. Proč roste mnoho hub v háji na Zámečku?

Proč háj v mém rodišti na Zámečku má dnes a míval dříve poměrně mnohokrát více jedlých hub (nosil jsem z něho za malou chvíli

plné koše) než „velký" les hradecký, dlouho jsem nemohl vysvětlit až v roce 1929 řešil jsem poměr hub čistě saprofytických a symbiotických v lese (pralese) a zjistil, že saprofyti, jako čističi lesa, převažují v lesích, kde se listí nehrabe, kdežto symbionti tam, kde se hrabe (jen listí, nikoliv vše, i humus!), a to platí právě o listnatých lesích na Zámečku. Za mého mládí všude se tam listí hrabalo a proto tam rostly houby symbiotické čili houby hřibovité, holubinky, ryzce, muchomůrky atd., daleko více nežli ve „velkém" lese hradeckém, kde se většinou listí nehrabe, nebo daleko méně. Houby symbionti mohou zde totiž svým podhoubím spíše ke kořenům (nejjemnějším kořínkům, kde se tvoří mykorrhiza) stromů a patrně zároveň splňují svůj pravděpodobný úkol podporovati některými výživnými látkami (dusíkatými?) z živého podhoubí nebo hnijícího podhoubí strom, k němuž patří.

Dnes zjistil jsem k tomuto mínění zajímavý doklad. Část zámeckých lesíků jest nyní více než 20 let zahražena a listí se zde nehrabe, zůstává na zemi, kterou pokrývá a kde tvoří humus. A nyní objevil se zajímavý fakt:

Symbionti, kteří tam na př. v létech 1900 ještě přehojně rostly, jsou zde dnes vzácností a to ještě na místech alespoň částečně listí zbavených, kdežto na části, která zůstala otevřená a kde se listí dále plně hrabe, tam symbionti rostou hojně, ba přehojně dále.

Letos (1943) mám příležitost provésti kontrolu podle druhů hub, které tam rostly a rostou. Zejména se tu uplatňují holubinky, jež byly kdysi v celém zámeckém háji hojné. Jsou to: hol. mírná (R. delica), rostoucí v létech 1900—1905—1910—1913 na velké řadě míst zámeckých listnatých hájů (na sev. svahu) na jíle přehojně, roste dnes přehojně jen na několika pásech v „Pychově" stráni, kde se hrabe, kdežto v lesících, kde listí leží na zemi, i když tam kdysi rostla přehojně, roste jen spoře na místech alespoň poněkud obnažených.

Zcela totéž platí i o hol. černající (R. nigricans), hol. šafránové (R. aurata) a hol. doupňákové čili sivé (R. palumbina Sm., grisea Melzer).

Z hřibovitých potvrzuje uvedenou skutečnost plně hřib dubový (B. reticulatus) a kozák habrový (B. rugosus), avšak také hřib bronzový (B. aereus Kr.), kozák dubový (B. rimosus), modrák síťnatý či dub. (B. luridus); z muchomůrek pantherová (A. pantherina), z ryzců peprný (L. piperatus) a j.

2. Jak dlouho žijí houby na svém místě.

Provedl jsem kontrolu v háji na Zámečku starých stanovišť symbiotických hub a zjistil jsem, že 40 až 50 let na jednom místě rostou, velmi zvolna se tu ovšem stěhujíce z místa na místo, jen když stromy zůstávají na svém místě, z holubinek: mírná, černající, šafránová, sivá či doupňáková, zápašná, namodralá, bukovka, z ryzců, bělomléčný, peprný, osikový, z hřibů bronzový, kozák habrový, modrák dubový a kozák dubový a j. To bylo možno potvrdit výzkumem přímo již letos.

3. Houby u lipového stromořadí na Zámečku.

Symbiotické houby pod starým lipovým stromořadím na Zámečku pozoruji od r. 1907, ba částečně (bez určování) i dříve. Psal jsem o nich již také v ČČH. Letos rostou tam opět:

A) Trvale od začátku a pod většinou stromořadí:

1. Hřib sadní čili lipový (B. hortensis Sm.), silně modrající. Roste mi na (pěstuji si jej) mé pokusné zahradě. Roku 1943 vyrostl již v červnu ojediněle, více roste v červenci.

2. Hřib žlutomasý. Roste ve stínu lip na př. v bramborách nebo ve stínu hřbitovní zdi často velmi hojně. R. 1943 v červnu i v červenci ojediněle.

3. Pestřec lipový každoročně velmi hojně. Letos první v červnu. V červenci roste mírně.

4. Hol. hřebenitá, hojná tam, kde ve stínu lip roste tráva.

5. Zelená drobná holubinka odpovídající sivé (lupeny smetanové), chuť příjemná, avšak málo jen slizká.

B) Na Novém Hradci, kde se pod stromořadím připojují travnaté, mechaté, od lip zastíněné svahy písníku, přibývají k uvedeným houbám na těchto svazích a rostou tu v příslušných dobách:

1. Modrák lipový (B. luridus).
2. Pých. obecná (L. gemnatum).

C) Někdy za příhodných let (v r. 1934) a jen jeden rok se tu objevily (co se s nimi stalo?):

1. Much. obecná čili červená vyrostla jednou, dvakrát pod dvěma stromy.
2. Šedivka — vyrostla jednou na jednom místě.
3. Růžovka rovněž.
4. Hřib obecný či smrkový vyrostl jednou ve dvou kusech.
5. Hřibník modračka (Suillus cyanescens) vyrostl tu jednou v jednom kuse.

4. Velikost holubinky mírné (R. delica).

Kolonie plodnic holubinky mírné v háji na Zámečku v polovině a na konci července 1943 ukazují podle půdy a podle příznivého počasí na různých místech různou velikost od malých slabých klobouků 3 cm v šíři do velkých, tlustých, ve stáří nálevkovitých, až 18 cm širokých, které najdou-li se osamoceně, nazvou se jistě hol. sloní (R. elephantina).

5. Jedlost holubinky mírné.

Chuť holubinky mírné nebyla mi nikdy valně příjemná. Pálí a vůně její jest silně kořenná. Sbírám ji sice již asi od roku 1920 k jídlu, avšak jen z nouze a do směsi. Stejně ji dávám jen v malém do soli. Tato holubinka jest svým vzhledem, vůní i chutí a chováním celé plodnice po utržení, při sušení atd. zřejmě ryzec a to rozhodně spíše jako ryzec vyschlý — L. exsuccus — než holubinka (R. exsucca). Tím jest jedlost holubinky mírné silně oslabena. Je to vlastně palčivý, silně kořenný mléčník.

6. Holubinky dobývající se ze země.

Ze země dobývají se houby, již plodnice vzniká často hluboko v zemi na podhoubí tam žijícím.

Holubinky, které se dobývají ze země, mají prvé zástupce v hol. mírné a hol. černající. Pak přichází olivová (jedlák), osmahlá, slizká, hustolistá, černobílá a jiné. Na Zámečku v červenci 1943 pozoroval jsem hol. mírnou, jak v mládí někdy celá byla v hlíně (jíle). Dík dešťům, že se jílovitá hlína stala podajnější, mohla i hol. mírná dobře růst. Sucho a zima omezily vzrůst plodnic již nasazených a úplně znemožnily základ nových. Holubinky rostoucí z hloubky země jsou většinou suchomilné, hojně rostou i za suchých let a v letních měsících. Nejvíce to platí o hol. olivové.

7. Jak se střídají houby ve svém množství v různých lesích.

Listnaté lesy houbami v roce na jaře začínají a ještě v červnu a červenci mají velkou převahu ve výskytu hub proti lesům jehličnatým, zejména proti hustým smrčinám, jedlinám a modřínám. To bylo zřejmo i v r. 1943 v červnu a červenci, kdy v hájích listnatých (i bez bříz) rostlo množství hub, zejména holubinek: namodralé, mandlové, sivé či doupňákové, žloutkové, proměnlivé, mírné, černající atd.; ryzců: controversus, resimus, bělomléčný, peprný, palčivý atd., hřibů: křemenáč osikový, černající, šedý, kozák habrový, dubový, hřib dubový, modrák dubový atd. Podobně v jiných rodech. A což teprve, kdybychom připočetli břízu, jejíž kozáky, křemenáče, hol. trávozelené, ryzec kravský, objevují se při vlhčím počasí občas od jara. Méně hub v lesích listnatých jest za to pozdě na podzim, kdy listí opadává. Nejméně hub od jara do července mají smrčiny, kde do té doby rostou jen na místech řídkých, světlých a u cest. Nahradí si to na podzim až do zimy. Něco jiného jest ovšem u lesů smíšených, kde hub bývá právě hojně od jara do zimy. Z lesů jehličnatých nejdříve mají houby boro-

viny, zvláště jsou-li řídké a smíšené. Rostou tu: hol. osmahlá, ryzec ryšavý, hřib hnědý, slizák slizký, klouzek (podmásník) ovčí, klouzek (loupák) obecný, much. žonkylová, růžovka atd. Modříny mají od jara jen málo hub. Při urychleném létu jsou tu letní jeho loupáky: sličný, šedý, dutonohý a slizák skvrnitý.

Výzkum tento, proč je rozdíl v kalendáři hub v lesích různých stromů, konám již od r. 1907 a zjišťuji, že spočívá jednak v působení slunce čili prohřátí a prosvícení lesní půdy, jež je na jaře největší a nejranější v lesích listnatých, pak v řídkých borovinách a lesích smíšených, nejpozději ve smrčinách, kde je dlouho do jara a léta nejstinněji a proto nejchladněji. Opačně je pozdě na podzim a na začátku zimy, kdy houby rostou nejvíce ve smrčinách, jež mají nejdéle a nejstejnoměrnější teplo. Lesy listnaté ztrácejí listí a tím i teplo. Voda z dešťů uplatňuje se na jaře rychleji v lesích listnatých, kde listí dešťům nebrání, nežli ve smrčinách.

8. Zájezd do lesa „Holá" u Dohalic.

Na zájezdu do lesa „Holá" u Dohalic (24. VII. 1943), kde zkoumám houby od velikonoc 1910 (zde našel jsem tehdy poprve hlízenku sasankovou i s hlízami a od té doby ji každoročně vysvětluji). Nyní zajíždím tam za měsíc jednou až dvakráte ku rychlému prohlédnutí této své „mykologické zahrady". Přes velké sucho našel jsem tu sem tam hol. namodralé, mandlové, lišky, pod habry u lesních cest kozáka habrového, pod břízami ojediněle kozáky březové. Hol. mírná ukázala několik zajímavostí:

1. rostla zde ve větším množství než jiné houby a v malých hejnech malých i větších plodnic, z čehož je patrno, že jest houbou do jisté míry sucho snášející čili suchomilnou. To se ovšem také vysvětlí z toho, že své plodnice zakládá hluboko v půdě (je zde půda těžká),

2. vyrostla současně na Zámečku (současnost žní) i tam přibližně na těchže místech dávno trvajících pod týmiž listnatými stromy jako tehdy (již přes 40 let!),

3. je houbou rostoucí sice na podzim, avšak v létě, červencem počínaje, je nejhojnější. Na jaře roste jen za mimořádných podmínek a vzácně. S ní se v „Holé" zcela ojediněle vyskytl mléčník peprný a hol. černající (oba rovněž poměrně dobře sucho snášející (suchomilné).

Rozdíl mezi lesem jehličnatým a listnatým ve výskytu hub ukázal se i v „Holé" jasně. Kdežto v listnatém háji houby i když jen řídce rostly, nebylo ve smrčině naprosto ničeho. Důvod: a) neprohřáto, b) sucho. Menší deštíky zachytí se zcela na stromě na jehličí, vypaří se a dolů nejdou.

(Dokončení.)

Fr. Hedvábný:

Moje hlášení z Val. Meziříčí.

Hlásím sběr hub, ovšem jen pozoruhodnějších, v okolí Val. Meziříčí r. 1942.

Smrže — destice velmi málo — asi 6 kusů v květnu, tedy o celé dva měsíce později, jak jiné roky. — Lišky z jara asi 3 týdny mnoho, v létě nepatrně (sucho!), na podzim žádné. — Hřib obecný — srpen-září v houštinách poměrně mladých (15 let) a pak hlavně na loukách a pastvištích u lesa, pod smrky osaměle rostoucími ve velké vzdálenosti od lesa. Moje žena na př. nasbírala na 3 m² 22 krásných hřibů na pastvišti. Celkem hojně, až 10 kg za 1 den. — Hřib kovář — řídce se vyskytoval. Je u nás houbou, která nepadá při sběru na váhu pro svůj řídký výskyt; mimo to je větší částí houbařů opomí-

jena. — Kl. sličný — vždy absol. vázán na modřín, ve velikém množství v září. Ve 2. pol. září kl. kravský hojně. Klouzky jsou nejlepším druhem hub k přípravě omáček. — Čir. zelinka, řídce jako každý rok, letošního roku před čir. havelkou, která začala ve 2. polovici října a rostla velmi hojně. Je to houba velmi dobrá, snad pro svoji nasládlost se nehodí do některých polévek, které téměř přeslazuje. V octě lepší hřibu. Výborná s vejci — smažená či pražená — také zde na tento způsob ponejvíce připravovaná.

R. 1942 jsem poprvé sbíral pýchavky, jichž jeden druh, rostoucí ve tmavých houštinách smrkových, jsem upravoval s vejci. Dobré, není-li nic lepšího. — Václavky se zde téměř nevyskytují, ač na Žďársku prý jich hnije vagony. Já jsem našel 3 kusy. — Žamp. ovčí jsem sbíral v létě a rostly na podzim zase. — Hřib satan zde vůbec není, není zde pro něj podmínek. K čirůvce havelce dodávám, že přes to, že je jistě vázána na borovici, vyskytuje se také často pod modřínem v největší blízkosti, při čemž borovice zastoupena není. V lese čistě smrkovém, zde není k nalezení.

Pozn. red.: Uveřejňujeme starý článeček našeho spolupracovníka, abychom naznačili, že zprávy o výzkumu hub opravdu musí se týkat dnes jen zvláštností, neboť na podrobnosti není místa. Mimo to je zbytečné hlásiti na př. much. červenou; leda že by tam nerostla! Prosíme prozkoumat poměr havelky k modřínu. Pamatujme, že kořeny borovice sahají v lese často až 20 m, a tedy i případně mezi modříny. Smotlacha.

Josef Cifka:

Letošní (1943) otrava čechratkou podvinutou.

Tuto houbu sbírám a pojídám po dva roky v Loděnici. Roste u potůčku v zahradě mého synovce L. mezi 40ti letými topoly a olšemi. Letošní dva sběry v červnu a nyní koncem srpna mne však velice zklamaly, neb zažil jsem po dvakráte otravy. Červnový sběr jsem si vysvětlil, že houba snad za dva dny se mohla zapařiti a proto se stala nepožívatelnou a nevěnoval jsem té věci pozornosti, jelikož v červenci žádné nerostly. Když však nyní koncem srpna se opětně čechratky na témže místě objevily, jiné houby tam totiž nerostou, tak sebral jsem před svým odjezdem do Prahy opětně asi 25 mladých čechratek ráno dne 20. srpna do krabice a hned odvezl. Za 1½ hodiny jsem byl doma v Dejvicích ve svém bytu a houby choval v chladu. Týž den mě má choť houby po 1½ hodinové přípravě upravila k večeři a já s velkou chutí s bramborovým příkrmem o 7. hod. več. tyto snědl, nepozorovav žádných podezřelých snad příchutí. Každýkoliv omyl v houbě byl vyloučen. Kolem 11 hod. noční byl jsem na lůžku zachvácen třesavkou, nevolností a horečkou, která mne donutila k dávení a průjmu. Po vyprázdnění svého žaludku a střev měl jsem v noci horečku 39° a 40° C, po požití čaje a živočišného uhlí a dietě jsem si pobyl na lůžku přes sobotu a neděli. Příčina této druhé otravy mě však zůstala záhadou a předložil jsem tytéž čechratky a z téhož místa p. Dr. Smotlachovi k důkladnému rozboru, zda snad nejde o nový podezřelý druh této naší tak vychvalované „čechratky podvinuté".

Pozn. red.: P. em. pluk. Josef Cifka, který dlouho již pracuje s ústavem a redakcí, si stěžuje tentokrát na čechr. podvinutou, kterou třetí rok sbírá k jídlu, aniž se mu dříve něco přihodilo. Teprve letos objevily se u něho dva případy, které mají ráz akutní otravy: Vysoká horečka, vrhnutí, průjem. Pak bolesti hlavy, dvojité vidění, závratě. Začátek byl se zimnicí, třesavkou a teplotou.

Odborník pozná hned anafylaxi, t. j. přecitlivělost organismu proti potravině, která se (třebas nevědomky), přejedla, t. j. člověk „má jí dost". Vzácný případ u čechratky, ale úplně pochopitelný. Čechratka

je houba, která není tak obvyklá v naší veřejnosti a u nikoho z houbařů, jako je hřib, žampion atd. a není patrně tato tak pro člověka chutná a vhodná. I když požívá čechratku člověk, který houby má rád, a zná je, přece jen je zde psychický moment, který trochu mluví proti. Pravděpodobně, že je zde i také fysický moment, t. j. něco takového v chemii této houby. Vždyť víme z ČČH (ročník XXI.), že tyto nepravé otravy se objevují vzácně i při jídle čechratky syrové. Zdá se podle vzhledu celého záchvatu, že tu skutečně jde o záchvat z fysiologického předráždění organismu. Může se zde připojit, že v ten den, kdy čechratka byla po dvakráte sbírána a připravena k jídlu a ovšem také požita a otravu vyvolala, bylo mimořádné horko, které mohlo zapůsobit škodlivě jak na houbu samu, tak i na organismus požívatele. V každém případě vidíme zde jasný příklad nepravé otravy, otravy alergické, anafylaktické nebo snad také idiosynkratické. Připomínám si zde otravy hlášené z některých krajů německých, muchomůrkou, podobnou růžovce (Am. pseudorubens). Nejde v uvedených případech otravy nepravou růžovkou, vlastně o záchvaty anafylaktické růžovkou pravou? Ostatně známé případy podobných nepravých otrav i u lišky obecné, u májovky a jiných druhů hub, které všeobecněji než čechratka, jsou jako neškodné, ba velmi chutné a všeobecně velmi vážené, požívány.

Na konec musíme poznamenat ještě jednu zajímavost, která „sedí" zejména některým pochybovačům o tom, že houby nejsou bílkovina lesa. Zde mají opět jeden důkaz proti svému mínění. Houby se v uvedených nepravých otravách chovají totiž podobně jako cizí bílkoviny, umístěné přímo v lidském těle, což se projevuje na př. v nemocech, vzniklých po injekcích různých sér. To jsou vlastně také „nepravé (= nechtěné, nikoliv jedem způsobené) otravy". Sm.

Část vzpomínková.

Bohumil Kašpar:

Vzpomínka z Policka na zemřelého česk. mykologa Jana Bezděka.

Nejen lid hornatého Policka, ale i celého dalekého našeho kraje vzpomíná často a vděčně Jana Bezděka, zemřelého před 28 roky a na dobré jeho dílo. Nejvíce vzpomínají dosud žijící účastníci četných mykolog. kursů, které na různých místech pořádal. Jako nyní p. prof. Dr. Šmotlacha popularisuje a to po dlouhá již léta mykologii neúnavně a prakticky exkursemi a svými dobrými spisy, jichž vyšla již celá dlouhá řada, tak podobně činíval Jan Bezděk. Svůj volný čas věnoval mykologii a společně s Janem Luňáčkem, akadem. malířem (bydlícím nyní v Bukovici u Police n. Met.), který velmi zdařil. vyobrazeními text Bezděkův v díle „Houby jedlé a jedovaté" doprovázel v „Atlase hub", dvojího vydání. A nedávno zemřelý básník P. S. Bouška, O. SB., posledně farář ve Rtyni v Podkrkonoší svou poesií, zvláště zdařilou „Legendou o původu hub", byl jim u nás nápomocen v propagaci mykologie. Jako v mnohých činíval v našich městech, tak pořádal v srpnu r. 1912 mykolog. kurs exkursemi pro učitelstvo z Čech a Morovy v Polici n. Met. za účasti ne méně než 50ti účastníků v rámci přírodovědeckého kursu, v němž Josef Šulc, později o. šk. insp. v Něm. Brodě, přednášel o analyt. chemii anorganické, mineralogii, krystalografii a botanice. (Oba vědci, vedoucí onen kurs, již zemřeli, první v r. 1915, druhý 1941). Za velmi pěkného počasí byly tehdy (v r. 1912) konány poučné vycházky do lesů na Policku (do Žděřiny, na Ostaš, na Hvězdu a jinám ještě.)

Jan Bezděk zamýšlel vydati spis mykologický, obsahující systematiku hub, jejž choval v rukopise. K vytištění jeho však nedošlo pro nastalou jeho smrt v r. 1915. Zemřel v Praze.

Obr. č. 41. *Rovetka cizopasná* (Nyctalis parasitica Bull.) roste na sklonku léta na velkých hnijících plodnicích holubinky černající, osmahlé, mírné a na mléčníku pýřitém. Bílé plodničky mají pěkné kloboučky a tenké nožky. Lupeny jsou vytvořeny, kdežto u příbuzné rovetky, pýchavkovité lupeny zakrněly. Obě rovetky rozmnožují a udržují se hlavně chlamydosporami, což jsou vytrvalé výtrusy, které zachovají druh do příštího roku. Doporučujeme tento rod mykologům ČMS k hlubšímu průzkumu. — Kreslil M. Smotlacha, arch. ČČH, napsal Sm.

Vzpomínka. Všichni čtenáři časopisu ČČH a členové ČMS vzpomněli 19. VII. t. r. na bývalého spolupracovníka ČČH, místopředsedu ČMS, Ing. Václava Saka, který v týž den před dvěma roky zemřel náhle a tiše v Hlásné Třebáni, kde na své zahradní usedlosti pilně pracoval. ČMS podnikla k jeho hrobu i vycházku. Vzpomínáme na něho, jako na muže zvláštních morálních hodnot, velikého vzdělání všeobecného i mykologického, na muže vážného i všeobecně váženého, při tom však úžasně skromného a krajně loyálního. Velice mi přispěl při budování mé mykologické vědecké i praktické školy, mého mykologického ústavu, ČČH a ČMS. Zachovejme mu vděčnou vzpomínku na trvalo. Smotlacha.

D. vl. rada Ing. Sak byl důležitým přispívatelem ČČH a representantem naší mykologické školy. Ještě před světovou válkou, kdy působil na Moravě, posílal do mého ústavu houby. Pokud vedl vycházky a pomáhal mi při výstavách, podával každoročně do ČČH zprávu o význačnějších druzích hub, které se tam vyskytly. Pomáhal mi při redakci nového vydání „Přehledu", k němuž bohužel ještě nedošlo. Studoval pilně některé rody, zvláště také rovetky, pavučince, holubinky. Právě nejtěžší věci z mykologie jej nejvíce zajímaly.

Část pěstitelská.

Veliký úspěch Smotlachovy reservace staročeských ovocných stromů (Zámeček, p. Hradec Králové 8).

Mnoho návštěvníků z řad odborníků i milovníků ovocného stromoví přesvědčilo se letos o velké hodnotě Smotlachovy reservace, kde letos se uplatnily především jeho staročeské peckoviny. Od začátku července střídaly se tu na stromech v bohaté úrodě krásné a chutné druhy odkopkových (prvokořenných) višní, slív a švestek. Již 25. července dozrály modřenky, které úplně zastoupí švestku obecnou v knedlíkách a v pečivu a jsou i skvělým ovocem stolním. Pak následovaly chutné a pěkné žluté nebo červené špendlíky, krásná velká babšata, která vyrovnají se všem cizokrajným ringlím atd. Jeden druh ovoce dozrával za druhým. Až se stromy lámaly, jaká byla úroda. A odborníci museli přiznat, že nikde jinde v Čechách a na Moravě neexistuje tolik staročeských ovocných stromů pohromadě. Je to prostě reservace a historický ovocný sad, který je jedinečným dokladem o bohatství staročeských zahrad a nástrojem výzkumu staročeského ovoce. Avšak Smotlacha ve své práci pokračuje. Návštěvníci mohli sledovat celou kulturu nových stromků. To jsou odkopky a semenáče zaslané Smotlachovi do reservace z celých Čech i Moravy z různých druhů slív, švestek a višní, které Smotlacha ještě nemá. V celku existuje v Čechách a na Moravě na 50 druhů a odrůd staročeských peckovin. Z nich Smotlacha má již nyní na své zahradě 30. Hledá ještě dalších 20. Že existují, o tom jej přesvědčily, jednak písemné zprávy, jednak zásilky ovoce, které dostal z mnoha stran. Došly krásné, červené, modré i černé, veliké i malé slívky a slívy, vesměs chutné, a pro reservaci staročeského stromoví velmi cenné. Smotlacha vyprosil si je v podobě odkopků a stromků na letošní podzim. Také mnozí čtenáři a odběratelé ČČH Smotlachovi přispěli. Vypátrali mu ve svém kraji druhy peckovin, které dosud nemá a na podzim mu je pošlou v podobě odkopků nebo semenáčů. I vzácné staročeské slívy a švestky, které již neexistují v prvotvarech, nýbrž jen štěpované (na př. ve školkách), Smotlacha sbírá ve své reservaci a prosí tímto všechny čtenáře ČČH, aby na něho letos začátkem listopadu (1.—10.) nezapomněli a všemožně mu do jeho reservace novými stromky přispěli.

Dárcové budou uvedeni v knize o výzkumu staročeského ovoce, jménem v historické zahradě. Kdo ze čtenářů ČČH stane se Smotlachovým spolupracovníkem při záchraně staročeského ovocného stromoví? Hlaste se ihned.

Za účelem kontroly bylo by také dobře, aby všichni ti, kteří prof. Smotlachovi odkopky od svých druhů již poslali nebo pošlou, aby zároveň sebrali pod příslušnými stromy 10—20 pecek těchto druhů a zasadili je, aby bylo možno vypěstovat i semenáče. Komu není možno pěstovat semenáče doma, pošli pecky dru Smotlachovi. Pěstování z pecek je jen pěstování kontrolní. Hlavní je pěstování z odkopků.

Ing. An. Kubík.

Josef Háša:

Coprinus porcellanus Schff., comatus F. D. a jeho pěstění.

Hník obecný objevil se letos v zahradách olomouckého kraje záhy. Po několika velmi teplých dnech ukázal se hojně již v půli dubna 1943. Je to výtečná polévková houba a v tak zv. bílé omáčce vyrovná se chutí i nejlepším houbám. Oproti houbám lesním nutno zde oceniti výhodu lehké dosažitelnosti jejího sběru poměrně většího množství, zejména pro toho, kdo může vážiti cestu do vzdálenějších lesů jen zřídk-

ka. Kdo má někde ve městě kousek zeleninové zahrádky, může míti z této houby hojný užitek od jara až do podzimu beze ztráty času, takřka pod okny.

Pokusil jsem se o pěstění této houby rozséváním podle Dra Smotlachy pomocí kropicí konve. Zjistil jsem, že houba vyrostla jen na místech pohnojených mrvou. Jinde se neukázala. Je zajímavé, že v místech pohnojených králičí mrvou byl její výskyt mnohem hojnější, než v místech hnojených mrvou kravskou, či koňskou. Asi zde chemism substrátu zasahuje do vývoje saprofytů. Hlavní podmínkou pěstění hníku obec. je ovšem teplé počasí. Déšť, jak bylo zjištěno, lze nahraditi vydatným kropením a houba roste i za sucha.

Literatura vesměs uvádí, že plodnice rodu Coprinus mají krátký život a že je nutno třeň této houby před použitím odstraniti. Přesvědčil jsem se však, že plodnice hníku, pokud byly sbírány mladé a okamžitě uskladněny na podlaze běžné spíže domácnosti, snesly beze škody dopravu železnicí a byly nalezeny po čtyřech dnech beze změny zbarvení a právě tak čerstvé a chutné, jako jiné dopravy schopné houby. Podotýkám, že také není nutno třeň mladých plodnic odhazovati, neboť je právě tak chutný jako klobouček a není pranic tužší, než dužnina ostatní.

Právě tato houba prokázala, jaký význam má regionální propagace jedlých hub. Ještě nedávno do ní mnozí zahrádkáři kopali, považujíce ji jako „prašivku" za plevelnou přítěž půdy. Byl jsem v poměrně rozsáhlém prostoru zahrádek jediný, jenž se těšil z jejího užitku. Dnes však s úsměvem pozoruji, jak po ní lidé od časného rána slídí a jak jeden se snaží předejíti druhého.

Proto, kdo chce sběr této houby zvýšiti nebo zavésti, nechť se řídí podle osvědčeného návodu setí Dra Smotlachy a bude i jemu požehnáno. Přičinlivým přeji pak předem: „Dobré chuti!"

Pozn. red.: Hníky se rozpadají, když výtrusy dospívají. To u některých se děje dříve, u jiných později. Zcela mladé plodnice nejen hníku obecného, nýbrž také inkoustového a třpytivého, jsou-li uloženy v chladnu, vydrží poměrně dlouho čerstvé a netknuté a možno je i nakládat do soli. Viděl jsem mnohokrát hník obecný na př. na trhu poděbradském, kde je dávno prodáván a vážen jako žampion obecný: byl donesen vždy mladý a proto nikdy nebylo na něm ani památky po rozpadu. Smotlacha.

Ludvík Těmín:

Pěstování žampionů.

Přikrytí záhonů zemí. Za 14 dnů, nejdéle pak za 21 dnů po osázení pokrýváme záhony zemí. K tomu účelu vezmeme směs hlíny a písku. Obojí země musí býti sterilní, nejlépe vzatá z hloubky. Pro jistotu vždy se ještě desinfikuje buď formaldehydem, lysolem, nebo na prach hašeným vápnem, které má ještě ten dobrý účinek, že neutralisuje případnou kyselost země. Dobře promísená směs písku a hlíny se mírně navlhčí a nanáší se ve vrstvě as 2 cm na záhony.

Teplota místnosti udržuje se na 15—16° C, denně se větrá a jakmile povrch záhonů by zcela zaschl, pokropíme jemnou kropičkou zcela lehce odraženou vodou. Vystříháme se přelití.

Sklizeň. Za 4 až 5 týdnů po pokrytí záhonů zemí objeví se nám první houby. Jako dobré znamení před nasazením plodnic pozorujeme, že obvykle v kruhu kolem místa osázení podhoubím potáhne se povrch země bělavým závojem jemného podhoubí. Za týden, po prvním objevu plodnice počneme s první sklizní, nejdříve skrovnou, ale v dalších dnech pak stoupající. Po týdnu bohaté sklizně nastává pravidelně oddech záhonů, načež pak nasadí plně plodnice. Plodnost záhonů trvá

podle teploty v pěstírně 8 až 14 týdnů. Čím vyšší teplota, tím jest doba sklizně kratší, avšak plodnost hojnější. Při nižší teplotě naopak, avšak houby jsou kvalitně lepší.

Teplotu udržujeme na cca 14° C, kropíme odraženou vodou častěji, jelikož houby k svému růstu spotřebují značné množství vody. Větráme důkladně, avšak bez průvanu. Žampiony sklízíme, pokud jejich klobouk jest uzavřen, ihned je balíme a expedujeme.

(Dokončení příště.)

Zajímavosti z mykologie.

Dr. Fr. Smotlacha:

Různá sdělení o houbách.

Pýchavku obrovskou nalezl p. V. Malý z Radotína 6. VII. 1943 na stráni mezi Radotínem a Chuchlí. Byla již dospělá, rostla zde několik dní. Průměr její obnáší 30 cm. Byla vyvolána letošním urychleným létem, neboť jindy roste v srpnu, v září a říjnu v širokém okolí pražském, jakož i v pražských parcích. Za mládí je jedlá. Z velké plodnice, která byla r. 1936 v jednom pražském hotelu bylo pořízeno na sto chutných řízků. Každý tuto houbu si mohl prohlédnout ve stálé výstavě mykol. ústavu a Časopisu č. houbařů na Václavském náměstí v Praze (rest. „Pomona").

P. Malý zná také dobře poděbradské lesy a sbírá tam také na kraji listnatého háje u Vlkova t. zv. bílé modráky, což není nic jiného, než hřib či modrák hlohový, o němž častěji píšeme v ČČH, na nějž za syrova dáti pozor pro jeho příbuznost se satanem, které ostatně společně s ním na kraji onoho háje rovněž rostou.

*

Choroš šupinatý, vlivem sucha zakrnělý, vyrostl na pařeze v sadě domu, kde obývá náš spolupracovník p. Jar. Kautský. Někdy najdeme plodničky choroše šupinatého, zcela centrální, jindy zase drobounké, jak o tom bylo již mnohokráte psáno v ČČH. Za to v polovici července byly doneseny do Ústřední poradny ČMS veliké, krásné plodnice, až několik kg těžké. Byly vystaveny na Václavském náměstí.

Pilně donáší do mykol. ústavu houby ze své zahrádky i z Čís. ostrova u Podbaby v Praze houby p. R. Pisch. Z jeho sběru poznáváme všechny druhy hub, jak se na uvedeném místě postupem doby objevují. Takovýchto spolupracovníků má náš ústav celou řadu. Díky jim, pokračuje i výzkum pražských parků zdárně.

*

Dne 29. června 1943 sbíral jsem poblíže Sv. Jana pod Skalou v listnatém lese (převážně dub, místy buk a habr) barevné hřiby, z nichž jeden byl mi určen v houbařské poradně v Praze III., Karmelitská 14, p. prof. Smotlachou, jako hřib hlohový (Bol. crategi Sm.). Další barevné hřiby, tamtéž nalezené, byly satany (B. satanas Lenz), krásně vyvinuté. Místo, kde oba hřiby rostly, bylo celkem nahé, t. j. pokryté jen trochou mechu a místy též listí, avšak bez humusu. Satany jsem sbíral již před 30 lety v pražské Seminářské zahradě. Kříště nalezl jsem letos počátkem června u Roblína. Tamtéž sbírám i hřiby královské ve starých dubinách. Kováře sbírám v okolí Kytína. Jan Stöckl.

*

Pan Jindřich Pecher donesl 30. VI. 1943 do poradny krásné exempláře baňky duté.

*

Penízovku sametonohou našel 15. IV. 1943 na ořechu vlašském na jizvě po uříznuté větvi v Jičíně B. Matas, P. XII., Písecká 12.

*

Dne 6. VI. t. r. jsem sbíral muchomůrky růžovou a tuhou, lišku obecnou, holubinku hustolistou, zvonovku pastvištní, čechratku podvinutou, třepenitku svazčitou (u Klánovic), holubinku namodralou, penízovku ocasatou, choroš zimní, špičku travní, šupinovku rannou (u Žehuně). Urban Josef.

Pozn. red.: Náš spolupracovník Urban donesl na naše výstavy a do přednášek během roku 1942—43 tolik hub, že by z nich bylo několik velkých výstav. Když houby nerostly, on přece přinesl. První byl s houbami u nás na jaře a poslední na podzim. Od něho pocházely krásné satany, hřiby purpurové, královské, podezřelé atd. On donášel muchomůrku zelenou, bílou, závojenku olovovou několikráte za léto. Smotlacha.

*

Hník inkoustový. Dne 1. května 1943 nalezl jsem v Plzni na travnatém svahu kasáren dělostřeleckých hník inkoustový; dva krásné urostlé mladé exempláře velikosti dětských pěstí jsem přinesl domů a hned večer byla výborná polévka. Uvařené houby byly černé, a chutnaly dobře. Výskyt zdá se mi poněkud předčasný, poněvadž bývá uváděn co houba letní a podzimní; proto zde svoje pozorování uvádím.

Destice chřapáčovitá vyrostla v Záhořanském údolí v mokřejších místech.

Šupinovku ranou sbíral jsem 30. V. 1943 v Nebušickém háji podél lesní cesty na čerstvě vyházené holé zemi.

Pýchavka dlabaná nalezena 3. V. 1943 na louce v Malé Chuchli.

Baňka chřapáčová v Řeži u Podmoráně v pařeništi zeleninové ve velkém množství. J. Svobodová.

*

Hlásím (30. IV. 1943) nález pečárky Bernardovy na Letné pod akáty. Fr. Černý.

Bedlu hřebenitou a s jinými houbami zaslal našemu ústavu dne 20. VI. 1943 Ing. Josef Galoda z Brna. Téhož dne zaslala ze své zahrady v Litkovicích paní M. Schimmelová třepenitku přívěskatou a šupinovku tuhou. P. Ot. Bažant týž den poslal s Chuchelny čechratku obrovskou, kterou sbíral dne 21. června 1943.

Hník obec. nalezl 22. VI. p. A. Šaroch z Radlic, což jest neobvyklé. Pečárku obecnou, ovčí, drobnou a hloženku sbíral v tamních lesích Dr. Melčák 20. VI. 1943.

*

Symbiosa hub s lesními stromy. Jak jsem již ve své práci „Jak působí houby na půdu v lese" naznačil, musí lesník vážiti si hub jako činitele velmi důležitého pro tvoření lesní půdy. Proto nutno vítati Smotlachovu snahu zhodnotit i význam symbiotických hub pro lesní stromy v naznačeném směru. Je jisto, že symbiotické houby lesní, na př. hřibovité, holubinky, ryzce, slizáky, muchomůrky, atd., váží se velmi úzce na své stromy. Úzce s nimi spolužijí, patrně poskytují výživné látky, zejména dusík, ať již v podobě plodnic hnijících jinak jako faktor edafický. Ing. Ant. Kubík.

Mykologický průzkum Rychnovska koná náš spolupracovník prof. Jansa, který zjistí tak vhodné místo pro tamní mykologickou zahradu a pořídí i mykologickou mapu Rychnovska. To je ovšem práce velmi obtížná, což jsem zjistil sám, když jsem v roce 1911 pracoval na mykologické mapě okolí Pražského, chtěje ji předložit jako domácí práci ze zeměpisu ke zkouškám profesury na gymnasiích. Jelikož jsem však tehdá měl již dvoje zkoušky pro střední školy hotovy, upustil jsem od svého úmyslu. Obtíže spočívají v tom, že se mapa musí pořizovat téměř pro každý druh zvlášť. I kdybychom na jednu mapu mohli různými značkami zanést 20 druhů hub, přece by tu bylo nutno, abychom na mapě měli aspoň 1000 druhů důležitějších hub, pořídit takovýchto map 50. Dobře by bylo kreslit mapy jednotlivých rodů. Smotlacha.

Jos. Eberle:

Houby za suchých letních dnů.

Ačkoliv existují úředně stanovené ceny, houbařský trh nedá se naprosto podchytit z toho prostého důvodu, že buď houby nerostou, protože je sucho, nebo mokro, ale zima, nebo teplo a mokro, ale fouká vítr. A když rostou, tak je stačí spotřebovat sběratelé sami. Na trh se dostanou jen drobty.

Za příznivých okolností bývá však i trh na houby velice čilý. Proto již odedávna byl tento trh podřízen přísným předpisům. Máme takové předpisy pro trhový prodej hub na př. pro města Brno a Olomouc již před 100 lety. (Píše o tom Fr. Marquart, prof. býv. university v Olomouci.) Houbař je má znát, tak jako městské orgány v zájmu zdraví občanů mají na ně dbát.

1. Houby lze prodávat jen na veřejném trhu, kde je možná odborná tržní kontrola potravin, proto podomní prodej hub je zakázán!

2. Houby musí být čerstvě nasbírané a ne přestárlé, náchylné již k hnití a plesnivění.

3. Nesmějí být zase moc mladé, nýbrž dostatečně vyvinuté, aby podle charakteristických znaků mohl kupující lehce poznat druh, který kupuje.

4. Houby musí být řádně očištěné a nerozkrájené, neoloupané, nesmí se oddělovat nožička od kloboučku, protože tím vším se ztěžuje přesné rozeznání druhu houby. Jenom nožičky se nesmějí prodávat, protože na př. houževnaté nožičky opěnek, václavek se vůbec k požívání nehodí.

5. Nesmějí se prodávat směsi hub, ale vždy jednotlivé druhy odděleně, v tenké vrstvě, aby se nezapařily, nesmějí se klást na holou zem či nečistou podložku, žampiony se mohou prodávat jen v mladším vývojovém stadiu, to jest s lístky, lupeny narůžovělými, ne černajícími a s prstencem na nožičce, aby se snáze rozeznaly od prudce jedovaté muchomůrky zelené a bílé.

6. Na trhu se smějí houby prodávat teprve tehdy, když byly úředním orgánem prohlédnuty.

7. Sušené houby, aby se zamezilo falšování hub, nutno prodávat jen krájené tak, aby kloboučeк souvisel s nožičkou. Je zakázáno prodávat na trhu sušené houby roztlučené na prášek, neboť takové naprosto nelze kontrolovat.

Každý toužebně čeká, kdy houby konečně porostou. Dlouho bylo velké sucho, pak s deštěm se zase ochladilo a co hlavní, začal vítr. A podle našeho velkého houbaře, p. prof. Fr. Smotlachy (v Bayerově „Speciální botanice" 2. II. 1913) za větrného počasí houby všeobecně přestávají růsti. Hříbky chtějí stálou vlhkost vzduchu, pozvolna se měnící teplotu a bezvětrno. Bude-li teplota klesat zvolna, porostou hříbky dlouho do podzima, klesne-li definitivně a náhle, bude s hříbky konec.

Ale přesto rostou. Ty nejotužilejší. Na př. z hřibů je to hřib žlutomasý, jedlový, panenský, kamenný, přívěskatý či jak zde se říká šafraník, protože jeho podhoubí žije hluboko v zemi a vytváří plodnice i za sucha a chladna. A pak ryzce.

Nejčastější je v bydžovských lesích ryzec peprný, který má klobouk až nálevkovitý, bílý, s hustými lupeny, které pomačkáním žloutnou. Má hojné mléko, které však krutě a dlouho pálí. Sušený pálivost ztrácí a proto se čítá úředně mezi jedlé, trhové houby. Platí se 3 K za 1 kg čerstvého. Roste i za sucha. Loni za Praskem rostl ve velikém množství, také se tam i sbíral a sušil. Poněvadž lze ho v takovém případě nasbírat za několik hodin 50 i více kg, vyplatilo by se ho sbírat. Zde plným právem platí Smotlachovo heslo, že miliony nám hnijí v lesích ve formě dobrých hub. Jde jen o to, aby sběr ryzce byl řádně podchycen obchodně.

(Vzato z „Houbařské hlídky" z časop. „Týden", č. 33, 14. VIII. 1943, N. Bydžov.)

Dr. Fr. Smotlacha:

Červen 1943 byl zvláště bohatý na houby.

Střídavě teplé a chladné, suché a vlhké počasí s mimořádně velkými dešti v přestávkách způsobilo, že v červnu 1943 bylo mimořádně mnoho hub. Do poradny mojí přišlo jich na 400 druhů, což je nejvíce za mého působení od r. 1910. Kdežto jindy červen má hub jen málo, nejméně ze všech letních měsíců, hýřil r. 1943 množstvím druhů (nikoliv však množstvím plodnic!). Vedle hub jarních a podeštných vůbec rostly houby letní a podzimní; z těch však vždy jen menší množství.

Na doklad uvedu jeden den (21. VI.) z pražské mé poradny.

Čechratka podvinutá vyrostla letos v červnu v mimořádném množství, patrně proto, že jí vyhovovalo počasí. Vedle formy obvyklé rostla i odrůda obrovská. Nemůžeme jmenovati všechny spolupracovníky, kteří nám ji kolem 20. VI. a později donesli a poslali. Připomínáme jen p. J. Urbana, který ji našel v několika kusech u Ďáblic 20. VI. a který ji tehdy poprvé okusil. L. Langer našel ji týž den v Šárce. Chutná mu nejlépe v omáčce. Tamtéž ji našel p. V. Pokorný ze Smíchova. Ryzec modřínový a kravský, hřib růžový čili různobarvý, kustřebku oranžovou sbíral náš spolupracovník Václavík v Černokostelecký lesích. Dále sbíral žamp. obecný, klouzky sličné, kozáky habrové a jiné.

Dr. Veselý přinesl 21. VI. 1943 lišku oranžovou, štít. žlutou, hol. žloutkovou, namodralou, hřebenitou, šťavn. špičatou, práš. šedou, třep. přívěskatou a Decandeleovu, lak. lakovou, ametystovou, límc. věnčitou. Do mojí pond. přednášky 21. VI. 1943 doneseno 121 druhů hub: z hřibovitých na př.: hřib a modrák dubový, hřib žlutomasý, růžový, poddoubník plstnatý i zardělý, klouz. obecný, ovčí i kl. sličný, koz. habrový i březový, chřap. kadeřavý a Quelletův, kustř. oranžová a šedá, hrouž. velkokališná, hloženka, bedla odkoralá-stydlivá, májovka, str. nálevkovitá, šupinatá, vyhloubená, čir. kotrčovitá (klubčitá), choroš voštinatý, zimní, pen. sametonohá, ocasatá, dubová, ve všech svých formách atd., všechny tyto druhy doneseny a poslány i do mé ústřední poradny.

V pražských parcích uprostřed června 1943 vyrostlo po deštích opravdové množství hub. Všude bylo plno chomáčů hníku třpytivého ve všech jeho formách a odrůdách, jakož i hníku inkoustového a nasetého. Na dřevěných schodech vedle hníků rostly tř. přívěskaté, v trávníku Decandeloovy a slzivé, místy i tř. svazčitá. Z hřibů jsem tu sbíral hřib dubový, modrák dubový, hřib žlutomasý i různobarvý. Na trávnících našla se bedla stydlivá, límcovka věnčená a černovýtrusná, ve vlhku šupinovka raná, na hnijících pařízcích opeňka. Houby rostly všude. Ze Stromovky, Hvězdy, Šárky, Chuchle atd. byly hlášeny sběry hřibů dubového, modráků dubových, jak jsme již uvedli. Našly se všude. Hojně rostly tam i much. pantherová, žlutavá, šedá, červená a zvláště též růžovka. Byli jsme proto i od pražských houbařů zahrnuti houbami i v poradně. Donesli i pýchavky, na př. dlabanou, obecnou, ostnitou, pestřec dubový, hadovku. Plno hub sbíral kolem 20. VI. také náš J. Urban. P. A. Klaus sbíral v Červ. Janovicích slizák slizký, modřínový, kořenovec červenavý, houževnatec tigrovaný a velkou řadu jiných hub. Pavučince skořicové nalezl p. Jan Kopal u Staré Huti u Nižboru už během května. Tím spíše v červnu. 20. VI. našel v Šárce šupinovky ranné, bedly vysoké, srostlici hříbků žlutomasých. Křemenáky nalezla jeho paní ve Všenorech. Čechratek podvinutých rostlo ten den v Šárce mnoho, jak sdělují všichni návštěvníci Šárky z toho dne. Rostla ostatně všude.

Čechratky obrovské v celém hejnu po 14 dní v červnu sbírala v Řevnicích pod břízami pí. Věra Müllerová. Kupodivu i čechratka obrovská rostla r. 1943 všeobecně. Vyhověl jí prostě letošní červen, který v druhé polovině byl teplejší a proto vedle hub z podzimu měl

i houby letní. Sem patří zejména krásný kus hřibu purpurového, který sbíral p. Zdeněk Nossberger na své parcele v Městečku u Čerčan. Samozřejmě na jihu pod duby. Sázel tam lísky a vykopal ze země houbu, která byla celá žlutá a silně modrala. To je právě forma žlutá hřibu purpurového ze stínu, neboť byla celá v zemi na místě, kde loni bylo hnuto půdou, rostly již od 30. května do 21. června 1943. Výslunná strana umožňuje této houbě, že se r. 1943 tak brzo objevila (později rostla běžně v srpnu a září). Je to stejné jako s kozákem habrovým, který se mi podařilo nalézt pod habry na Zámečku u Hradce Král. hojně 20. VI. 1943.

P. V. Folbrecht přinesl koncem června ze Selce z háje modrák dubový. Rostl tam pod duby. Týž přinesl i obyčejnou formu čechratky a hřib žlutomasý. Kukmák okázalý rostl p. Dr. Volkovi na jeho zahrádce ve Střešovicích od 30. V. na výslunném místě. Donesl do mého ústavu krásné plodnice 21. VI. 1943. P. Dr. Forman přinesl 21. VI. 1943 z lesů od Mníšku několik druhů, zvláště much. růžovku spolu s lakovkou a Trich. jonides. Téhož dne zaslal z Č. Skalice p. řed. šk. F. Kolařík doklady ze svého výzkumu, při čemž nejdůležitější byl krásný kukmák okázalý. P. Folbrecht sbíral 21. VI. ve Stromovce hol. hřebenitou a dívčí a čir. šedohnědou. P. Vondrák ze Smíchova donesl čech. obrovskou, kterou sbíral na Pernikářce. Krásné bujné májovky odrůdy žlutohnědé poslal v téže době p. L. Janíček, Čechy pod Košířem na Moravě. Jde tu zřejmě o velikou zvláštnost, ačkoliv májovky obdržely jsme v posledním týdnu s několika stran v běžné jejich formě. Zde jednalo se o plodnice zvlášť vydatné, šťavnaté a příjemně vonné. Panus patellaris Fr. sbíral p. odb. uč. Uriánek v Lukavě u Písku na kmenu starého habru.

Dne 21. VI. 1943 bylo v mé poradně na 40 zásilek a donášek hub.

Dr. Fr. Smotlacha:

Poradna na Zámečku v červnu a červenci 1943.

Statkář R. Rädisch z Chotěšic poslal ze svého lesa během června a července 1943 mnoho zajímavých hub. Rostou mu tam i pěkné hřiby. Hub k jídlu má tam dostatek. Na starých větvích dubových roste tam Polyporus nidulans. Má svou pěknou „mykologickou zahradu".

P. řed. Trojna posílá z lesů kolem Ústí n. Orlicí nové a nové druhy. V polovině července sbíral tam hřib nachovýtrusný a zelenou R. xerampelinu. V té době založil v Ústí houbařskou poradnu ve spojení se Smotlachovým pražským ústavem mykologickým a ČČH.

Náš spolupracovník p. J. Suchánek posílá od jara houby z Vamberecka. Vždy mnoho zajímavého, jak mu to roste na zahradě, kde má kus lesíka = mykologická zahrádka. Hub je tam dost. Sbíral tam koncem června a začátkem července: modrák dubový a čirůvku pozemku pod duby, mléčník osikový pod osikou, později velké čechratky podvinuté.

Krásnou oranžově žlutou odrůdu muchomůrky červené poslal začátkem července J. Neruda, jako doklad své výzkumné práce na Táborsku. Na první pohled připomínala barvou muchomůrku císařskou.

Prof. R. Jansa píše z Rychnova: Houby rostou jako vzteklé. Mám však málo času po nich chodit. Zde v prostoru Slatiny je záplava masáků, holubinky dosud skoro žádné, a což je s podivem, také lišku obecnou jsem dosud ani neviděl. To jsem nezjistil dosud žádný rok a bude to v souvislosti s pošinutými poměry letoška. — Psal jsem Vám s. č. o výskytu žampionů na jaře (upotřebil jste to v posl. č. ČČH). Dodávám k tomu i tuto zvláštnost: Dne 1. VII. 1943 jsem našel spoustu krásných rozrostlých václavek. Václavky tyto vyrostly na místě, kam jsem r. 1939 hromadně odhazo-

val staré exempláře, v živém hlohovém plotě, silně zastíněném vysokým trávním porostem, u cesty. Cestáři na ně naházeli bláta (škrabků ze silnice) a letos prorazili plodnice i tímto tuhým nánosem. Nádherné exempláře!

Na zahradě mám opětovný výskyt Ithyphallus impudicus a pak krásné hníky.

Ze zásilek došlých 16. VII. uvádíme: Šl. str. L. Lukeš posílá z Rakovnicka vajíčka hadovky obecné. Píšeme mu, že jsou za mládí jedlá a dáváme si je do polévky (chutnaly v polévce znamenitě).

P. ing. Hertík, hosp. správce velkostatku u Bohušovic, posílá plodnice šupinovky tuhé. Rostou mu ve velkém množství v silně pohnojených řepných kulturách. Dostaly se tam zřejmě s kompostem, kde se jejich podhoubí rozvinulo a při hnojení kompostem do celého pole dostalo. Kolega ing. si pochvaluje, jak jsou chutné a sděluje, že se u nich sbírají.

Kol. odb. uč. Mir. Petr posílá ze Skutečska much. panterovou čili tigrovanou (Am. pantherina DC.), barvou nápadně podobnou much. žlutavé čili žonkylové, avšak límeček na hlíze a bílé zbytky na klobouku ihned prozradí, že jde o much. panterovou.

Uč. Josef Perútka posílá 22. VII. ze Zlínska rovněž Polyporus nidulans, pak z topolů křemenáč topolový (zeptali jsme se, jaké to byly topoly a jaká půda) a chřapáče H. pezizoides, jež se liší od podobné kustřebky Macropodia macropus zcela hladkým třeněm.

Pí. Květa Svitavská z Nového Hrádku posílá z lesů ze břehů Metuje hojně tam rostoucí růžovku, kterou ji samozřejmě doporučujeme sbírat, stejně jako p. Ing. Lad. Sedláčkovi, Hor. Svratka, současně zaslanou šedivku. Šedivku někteří mají rádi, jiní nikoliv. Tak na př. J. Šístek z okolí Plzně sbírá vlivem ČČH na př. čechratky, všechny sladké holubinky, pýchavky atd., ale šedivku nikoliv. Nedivme se, jsou i mykologové, kteří nemohou jíst houby vůbec. Týž je nadšen slizáky, slukou, růžovkou a četnými jinými houbami, jež ČČH doporučuje. ČČH si váží velikou měrou a získává mu nové odběratele.

*

Přes sušší počasí byla poradna na Zámečku i v posledním červencovém týdnu zahrnuta donáškami a zásilkami. Z pozoruhodných hub dlužno uvést choroš lesklý (P. lucidus) od p. Ed. Beyermana, t. č. z Litomyšle. Nalezl jej na hromádce hlíny, zarostlé travou, pod níž se skrýval pařízek jabloně nebo hrušky. Les byl vzdálen na 300 m. Ano, tak roste P. lucidus v lesích a hájích při pařízcích listnatých stromů. Tak jsem jej několikráte nalezl na př. v Kinského zahradě v Praze. Našeho spolupracovníka ta houba tak zaujala, že ji vložil pečlivě zabalenou do plechovky a poslal rekomando našemu mykologickému ústavu jako doklad výzkumu.

Kol. Veselý, Zňatky u Náměště nad O., poslal celou kolekci modráka, B. luridus.

Poradna na Zámečku má letos za sebou velikou činnost! Ovšem pražská ji přece jen mnohokrát předčí. Škoda, že ČČH má jen tak málo místa, že nemůžeme nic sdělit. Obě poradny mají úžasný význam pro výzkum hub u nás. Tak náš známý spolupracovník Fr. Kolařík nalezl 25. IX. ve Zliči u Kapličky na Kopečku u Č. Skalice loupák Bresadolův a kol. Perútka 23. IX. pod buky u Zlína B. elasticus.

Zprávy.

Heslem mykologického ústavu Smotlachova, jeho mykologické školy, t. j. všech jeho přednášek, kursů, výstav, v nichž propaguje sběr většího počtu hub již od r. 1910, jest všeobecně dnes známé úsloví a pravidlo pro sběratele hub zvlášť nové: „Sbírej jen houby, které

b e z p e č n ě a b e z v a d n ě z n á š". Je to heslo ze strany uvedených činitelů, jež pokračují v ČČH a ČMS, nejen pochopitelné k nutné ochraně před jedovatými houbami, nýbrž i logické: vždyť celá veliká činnost uvedených činitelů směřuje k tomu, aby se každý naučil znát velký počet jedlých hub. Dnes není potřebí nikomu, aby riskoval život a sbíral houby neznámé, když znalost jejich může získat zasíláním do bezplatné ústřední poradny mykologického ústavu čili Ústřední poradny ČČH a ČMS a když pro poznání jedlých hub bylo jen Smotlachou organisováno a zařízeno do roku 1943 121 výstav.

Nové houbařské poradny a výstavky hub (jako součást Smotlachovy mykologické školy) *v rámci myk. ústavu pražského* (ČČH a ČMS) vznikají neustále na mnohých místech v Čechách a na Moravě. Děje se tak podle vzoru ústřední bezplatné houbařské poradny a stálých výstavek Smotlachova myk. ústavu v Praze III., Karmelitská ul. 14 a jeho stálých výstavek v Praze a ve spojení s ním. Zakladately a pořadately těchto stálých výstavek jsou spolupracovníci zmíněného ústavu, ČČH a ČMS. V Olomouci (o prázdninách v N. Bydžově) na př. vede takovouto poradnu prof. Josef Eberle, pracující spolu se známým olomouckým mykologem J. Otrubou, jehož články ČČH jsou tolik hledány. V Ústí nad Orl. je to p. řed. škol Fr. Trojna a v Rychnově, po případě ve Slatině nad Zdob. prof. R. Jansa. Všichni tito uvedení pracují pilně i na výzkumu hub, jak jej nyní intensivně vede ČČH. Jsou příkladem všem pracovníkům celé Smotlachovy mykologické školy. Podobně pracuje v Poličce náš spolupracovník odb. uč. Petr Vlk, který vloni uspořádal houbařský kurs a má tam zařízenou od loňska trvalou výstavu hub. Podobně vznikla ve spojení s kursem a výstavou prof. Smotlachy trvalá výstavka hub v Rokycanech, kde ji vedou pp. Dr. K. Jáger, Fr. Jindra a Rob. Veselý, v Písku p. J. Feurich a Zatloukal. A stejně se nyní začíná pracovat na 100 místech v Č. a na M. Uveďme na př. ak. m. Hofmana ve Zbečně. Velice se také uplatňuje letos založená poradna našeho znalce holubinek V. Melzra v Domažlicích (spolu s poradnou léčivých rostlin) a pak poradna Dra Bayera v Plzni. Jsou však zařízeny nové poradny a výstavky i na Horácku, v jižních Čechách a j. V Praze-Vinohradech se velmi uplatňuje trvalá výstavka a poradna našeho spolupracovníka F. V. Drázdy. Takovéto odbočky měly by být ve všech částech Prahy. Podáváme zde přehled z jeho programu.

Pořad vycházek odbočky ČMS Vinohrady-Vršovice:

24. října cíl. stan. Srbsko. Sraz 6.20 hod. Vinohradské nádr.
31. října cíl. stan. Stráncice. Sraz 7.20 hod. Vinohradské nádr.
7. listopadu cíl. stan. Liboc. Sraz u koneč. stan. č. 11 v 9 hod.
14. listopadu cíl. stan. Čelákovice. Sraz 7.30 hod. Vltavské nádr.
21. listopadu cíl. stan. Zbraslav. Sraz 7.30 Vinohradské nádr.
28. listopadu cíl. stan. Klánovice. Sraz 8 hod. Hybernské nádr.

F. D. Drázda.

Odklad kursů a výstav. Pro nával nutné vědecké práce musil jsem odložiti na 30 houbařských výstav a kursů, jež jsem hodlal konati v září a říjnu 1943, na rok příští. Prosím své přátelé za omluvu a strpení.

Výzkum hub. Všichni spolupracovníci ČČH, zúčastnění na jeho výzkumu hub, vedou si záznamy a mapy o něm. Sm.

Omluva a upozornění. Ústřední poradna ČČH a ČMS, mnou vedená, stejně jako administrace a redakce ČČH se omlouvají, že často není možno vyřídit velkou korespondenci do podrobnosti. Uvažme, že loňského roku bylo tu vypraveno a vyřízeno na 7000 dopisů, dotazů, zásilek atd. A letos jest jich ještě více. Všecku tuto práci koná podepsaný zcela zdarma a často zcela sám. Pomocné síly zde nestačí v návalu práce a proto je třeba psát perem a někdy i ve vlaku tužkou. K tomu všemu přistupuje také veliká agenda ČMS, členské přihlášky atd. Velikou nesnáz způsobují nám stále přátelé, kteří na zásilkách

hub stejně i v dopisech neudávají svých adres (i když píší častěji!), v platech nesdělují, zač peníze poukazují atd. Tím vznikají často omyly. Platíte-li složenkou neb poukázkou, sdělte, zač platíte. Na mnoho dopisů chtěl jsem odpovědět v ČČH, avšak nezbylo tam místa, neboť máme mnoho nových spolupracovníků, kteří posílají pěkné a zajímavé práce. Tím zůstaly tyto dopisy bez odpovědi. Urgujte, při čemž napište zase, o co jde. Smotlacha.

Z redakce ČČH.

Poradní kruh ČČH má přes 100 starých i nových spolupracovníků. Jména jejich četli jste a čtete jako jména autorů v ČČH. Ani jim zvlášť o tom nepíšeme.

Z důvodů úspor místa, abychom mohli čtenářům co nejvíce přinésti a svým autorům co nejvíce uveřejnit, krátíme často neobvykle slova, jména hub i články, vynecháváme buď jména česká nebo vědecká a při známých jménech vědeckých autory (B. bulbosus). Místo garmoundem, tiskneme petitem. To vše jsme dříve nečinili.

Spolupracovníky, kteří mají v redakci často velmi cenné rukopisy, prosíme o strpení. ČČH má mnoho nových přispívatelů, jichž práce chceme uveřejnit. Ze stálých spolupracovníků ostatních dáváme nejvíce práce těch, kteří mají u nás více prací. As 20 prací dal jsem do své knihy „100 nových výzkumů" z r. 1942 a stejný počet jich dám do téže knížky z r. 1943. Proto pošlete všichni do týdne své novinky, myšlenky, nálezy, návrhy, foto, zprávy atd. Sm.

Otravy houbami. Prosíme čtenáře, aby otravy houbami ze svého okolí oznámili ihned jednak ČČH, jednak hleďte podstatu jejich vyzkoumati. To je důležitá a cenná práce nejen vědecká, nýbrž i pro veřejnost! O každé otravě napište hned podrobně do ČČH.

Mnoho důležitých a zajímavých zpráv jest obsaženo v nejméně 300 dopisech, které jsem dosud neměl čas pro ČČH zpracovati. Uveřejním však postupně všechny.

Redakce, mykologický ústav, bezplatná poradna, ČČH, poskytují podeps. v červnu a červenci denně průměrně na 30—40 dotazů, zásilek a donášek hub, dopisů atd., což vyřídit a zodpovědít je prostě někdy nemožné a musí se dít úsporně a hromadně. Všechny adresově špatně vypravené dopisy, zásilky a p. velice zdržují. Při tom je to pro podeps. práce úplně vedlejší — má mnohem důležitější svou hlavní činnost jinde. Smotlacha.

*

Much. zelená! ČČH začal již r. 1941 se všeob. a reg. průzkumem Čech a Moravy po stránce hub, topograficky, systematicky, ekologicky, biologicky atd. Jeho čtenáři a spolupracovníci konají tento výzkum všude v Čechách a na Moravě. ČČH žádá, aby všichni vedli o tomto průzkumu záznam. Pro příští číslo ČČH žádáme všechny, kteří letos sbírali muchomůrku zelenou nebo se jejím výzkumem zabývali, aby nám o tom poslali do týdne podrobnější zprávu, pro příští číslo ČČH.

Sběračské průkazy zelené a bílé ztratily koncem září platnost, nikoliv však naše členské legitimace, které místy stačí jako průkaz do lesů. Kde nestačí, tam předseda ČMS vydává odběratelům a spolupracovníkům ČČH prohlášení, že sbírají houby z důvodů odborných a že se věnují jejich studiu. Tato potvrzenka stačila dosud všude. Na požádání může býti vydána i německy.

Úspěch a cena ČČH vysvítají z toho, že administrace má již jen málo volných výtisků. Ty se zadají jen skutečně vážným odběratelům, kteří platí a nenechávají se upomínat, a když se někdy stane, že jsou upomenuti, pak uznají možnost omylu. Kdo máte někoho z dobrých houbařů mezi svými přáteli, postarejte se, aby se stal odběratelem ČČH, pokud je to ještě možno. ČČH je nejlevnější houbařský list ve světě

a také nejlevnější odborný list u nás. Proto na něj vydavatelstvo tolik doplatilo. Za první a třetí ročník, které zcela scházejí, platí se již 200 K, za jiné scházející 100 K, ač předplatné činilo K 27.—. V každém roč. ČČH je uloženo nesmírné bohatství z praktické i theoretické mykologie. Také staré ročníky ČČH záhy nebudou.

Obr. č. 42. *Penizovka skvrnitá* (C. maculata Sow.) je přehojná naše houba, žijící v symbiose nebo saprofyticky ve spojení s borovicí. Proto ji můžeme nejvíce sbírat pozdě v létě a na podzim v borovinách. Za mlada je to krásná, bílá houba, která později bývá červeně skvrnitá a svůj pěkný vzhled ztrácí. Je jedlá, avšak všichni naši přátelé, kteří ji zkusili, byli s ní nespokojeni. Prosíme proto čtenáře, kteří tuto houbu sbírají k jídlu, aby o tom napsali do příštího čísla ČČH. — Foto Dr. Pilát, arch. ČČH, napsal Sm.

Spolek okrašlovací a zahrádkářů v Čelákovicích zařídil na podnět našeho spolupracovníka Hájka 10. září t. r. výstavku hub a ovoce spolu s přednáškou předsedy ČMS Dr. Fr. Smotlachy „Houby našich lesů a zahrad a o starých neznámých českých druzích ovoce". Přednáška měla veliký úspěch, získáno bylo zde několik členů ČMS a odběratelů ČČH a Smotlacha získal několik nových stromků do své reservace.

Stejný úspěch měla se stejným programem konaná Smotlachova přednáška u zahrádkářů na Kr. Vinohradech, pořádaná 20. září t. r. Zde byla pěkná výstavka krásného stolního zimního ovoce a účast členů překvapující.

Ústřední výstava ČMS a ČČH, která letos začala pro malý růst hub až 19. září, byla velice zdařilá. Bylo dost hub na výstavě i návštěva byla pěkná, neboť houby všude rostly. Předseda ČMS, jehož tato výstava byla stodvacátá, děkuje přečetným členům, kteří dodali tolik hub, že on sám obstarával tentokráte houby ze Zámečku jen dvakráte, kdežto loni pro nedostatek hub byl nucen je dodávati po celou výstavu. Letos získal tím velikého času pro svou věd. práci.

Našim čtenářům Č. Č. H.!

1. Všímá si vedle vědy i praxe, t. j. hub jedlých. Učí své čtenáře znát houby jedlé, dosud nesbírané.
2. Odstraňuje nebezpečí otrav, lepším poznáním hub jedovatých.
3. Přináší články a obrázky hub i pro začátečníky.
4. Dává čtenářům rady stran sběru, přípravy, konservování hub, určuje jim bezplatně ve své poradně a laboratoři Praha III., Karmelitská 14 denes. a zaslané houby.
5. Pořádá pro ně spolu s Českou mykologickou společností výstavy, vycházky a přednášky. Letos v Praze na Slovanském ostrově.
6. Jest každému dobrou příručkou a učebnicí hub, která za čas naučí pak houby znát.
7. Je potřebný každé škole, učitelům, profesorům jako školní pomůcka.
8. Lékaři dovídají se zde o zdravotní a biologické ceně hub, o jedech hub, otravách houbami atd.
9. Aby ČČH upokojil své čtenáře, kteří mají zájem nejen o houby, nýbrž o celou přírodu a zvláště také o les (lesníky) a o zahradu (zahrádkáři), přináší ve své jedné části také články, týkající se přírody vůbec, zvláště však pěstování hub, ovocných stromů, zeleniny atd.
10. Hodí se proto ČČH i pro Vás dobře! — Vždyť každému poskytne tolik cenného a zajímavého. Jest příručkou vhodnou pro školy, veřejné knihovny, čítárny atd.

Dále upozorňujeme na námi vydané, vědecky bezvadné, podle nejnovějších výzkumů napsané knížky. (Knihovna ČČH a ČMS):

1. Smotlacha: **Přehled hub.** III. vyd., váz. K 40.—. Je to učebnice hub. — Rozebráno.
3. Smotlacha: **Otravy houbami a jak jim předejíti.** K 10.—.
12. Smotlacha: **Jedovaté houby.** K 3.—.
15. Smotlacha: **Houby v kuchyni.** II. vyd. K 6.—.
16. Smotlacha: **Jak pěstovati hřiby.**
17. Smotlacha: **Nový způsob pěstování ovocných stromů.** Poslední tři práce jsou spojeny v jedné knížce, cena K 6.—. (Přečtěte si důkladně obálku ČČH.)
18. Smotlacha-Zadina-Schmidt: **Námel, jeho význam, sběr a pěstování.**
19. Smotlacha: **Houby, které doporučujeme sbírat.**
20. Smotlacha: **Houby doplňkem stravy člověka.**
21. Smotlacha: **Čmelák, hlasatel jara.** Upozorněte pěstitele zahrad, sadů atd. na tuto práci, jež je zejména pro ně napsána.
22. Smotlacha: **V čem spočívá hodnota hub.**
23. Smotlacha: **Zajímavosti o houbách.**
24. Smotlacha: **Organisace našeho houbařství.**

Všechny tyto práce tvoří jeden svazek o 64 stranách. Zároveň je to prémie ČČH za K 9.—. Cena běžná K 12.—.

Spolupráce. Všichni čtenáři ČČH, staňte se i jeho spolupracovníky a tím i spolupracovníky ČMS: Posílejte mu zvláštní houby. Sdělujte (a vyšetřte) případy otrav houbami, o nichž se u vás dozvíte. Posílejte zprávy o hubných jídlech, upotřebení různých hub, o houbách na trzích hub, o lidových jménech hub. Pošlete foto hub, výstřižky o houbách z různých časopisů atd.

Redakce i administrace ČČH nachází se v mykologickém ústavu Smotlachově, Praha III., Karmelitská 14, spolu s bezplatnou houbařskou poradnou ČČH. — Dr. Fr. Smotlacha, Praha III., Karmelitská čís. 14.

Nový ročník se připravuje. Předplatné hned K 35 (později K 40) možno již poslati složenkou, jež Vám byla dříve poslána nebo bianko: Dr. Fr. Smotlacha, čís. 35.986, Praha.

Nepoškozujte svůj list, Časopis č. houbařů, který je nejlevnějším a při tom nejobsažnějším listem přírodovědeckým a houbařským u nás i jinde, a který snaží se rozšířit sběr hub a tím zvětšiti počet potravin. Něco málo těch, kteří ještě dluží, zaplaťte obratem K 35.— a K 3.— (za připomínky). Kdo by z různých důvodů nemohl předplatné zapravit, ať raději vrátí v pořádku celý ročník. Při tom zaplať složenkou za výlohy administrace se zasíláním, připomínkami atd. K 10.—. Přátelům, kteří včas zaplatili, děkujeme.

Přečtěte si pečlivě celou obálku! A to nejen tohoto dvojčísla, nýbrž i předchozích od prvého dvojčísla počínaje. Na těchto obálkách jsou obsaženy pro každého čtenáře velmi důležité informace!

Hledáme 1—2 číslo let. roč. ČČH. Kdo je již nepotřebuješ, nebo máš je dvojmo, nebo kdo jsi se nestal odběratelem (a dostal jsi je na ukázku), pošli je admin. ČČH zpět.

Ročník XIX. ČČH koupíme zpět pro nové houbaře. Kdo jej nutně nepotřebuješ, pošli jej admin. ČČH zpět, která obnos za něj připíše na účet k dobru!
Ročník I. a III. ČČH zakoupíme po 200 K!

Toto dvojčíslo ČČH obsahuje i obsah celého ročníku. Každý dej si tento ročník svázat. K vazbě připoj na konec i obálky sešitů, obsahují totiž věci pro každého důležité, ba dokumentární.

Výzkumná práce a články poskytly ČČH tolik cenného materiálu, že by naplnila kolik ročníků. Vydáme proto mnoho článků zvlášť. Přispívatele žádáme, aby každý poslal do týdne 2—3 články. Kdo má v redakci více článků, ten přichází dříve na řadu.

Kdo chceš znáti u nás rostoucí houby:

1. Staň se členem Čes. mykologické společnosti v Praze (pořádá houb. kursy, přednášky, vycházky, výstavy atd.).
2. Posílej houby určovat do „bezplatné houbař. poradny" (vede Dr. F. Smotlacha, Praha III., Karmelitská 14.)
   V létě pracuje tato bezplatná poradna na venkově při výzkumné stanici (zahradě) ČČH — Zámeček, p. Nový Hradec Král.
   Tam Smotlacha pěstuje nejen houby, nýbrž na př. i naše staré druhy švestek a slív a mnoho jiných užitečných rostlin i zvířat (na př. čmeláky). Dnes je Zámeček součástí města Hradce Králové.
3. Důležitou učebnicí hub a cennými knihami jsou staré ročníky ČČH; hlaste se o ně, dokud a pokud ještě jsou.
   Mají dnes velkou hodnotu a cenu!

Redakce a administrace Praha III., Karmelitská 14. — Vychází ročně v deseti číslech. Předplatné K 35. — Upomínky 1·-, 2·-, 3·-K. — K redakci jest připojena bezplat. houbařská poradna a zkušebna. — Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegrafů č. 143.236 IIIa 1937 ze dne 28. 6.1937. Dohlédací pošt. úřad Praha 25. Tiskem Otakara Štivína v Praze II.
20. 10. 1943.